

รังสิตสารสนเทศ

วารสารวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2554

ISSN 0859-1814

- ★ การวัดผลที่ตามมาจากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทย
- ★ ความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- ★ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
- ★ การใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
- ★ การมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

<http://library.rsu.ac.th>

ISSN 0859-1814

ที่ปรึกษาากิตติมศักดิ์

ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

ผศ.ดร.นเรศวร พันธราธร

ผศ.ดร.สืบแสง พรหมบุญ

ดร.พงศ์ภัทร อนุมิตราชกิจ

ที่ปรึกษา

ดร.มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ

บรรณาธิการประจำฉบับ

รัตนภรณ์ กาศโอสถ

กองบรรณาธิการ

พัชรา หาญเจริญกิจ

นฤมล พงษ์ศิลป์

ชะอ้อน พันถิ่น

ดาวรัตน์ แทนรัตน์

ประทีป ชินบดี

พรศรี สุขการค้า

รูปเล่มและจัดพิมพ์

สำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยรังสิต

รังสิตสารสนเทศ

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2554

วารสารวิชาการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต

วัตถุประสงค์

- ◆ ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์
- ◆ ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ◆ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านวิชาชีพและวิชาการบรรณารักษศาสตร์

กำหนดออก

ปีละ 2 เล่ม (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีก	ฉบับละ 40 บาท
สมาชิกรายปี	ปีละ 80 บาท
ติดต่อได้ที่	นางสาวชะอ้อน พันถิ่น
	สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
	เมืองเอก ถ.พหลโยธิน อ.เมือง ปทุมธานี 12000
โทร.	0-2997-2200-30
	0-2997-2200 ต่อ 3461
โทรสาร	0-2997-2200 ต่อ 3473
e-mail	: chaon.com@windowslive.com

- ◆ วารสารรังสิตสารสนเทศยินดีเป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน โดยผู้อ่านทุกท่านสามารถส่งบทความได้ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
- ◆ ข้อความและเนื้อหาที่ปรากฏในวารสารรังสิตสารสนเทศ เป็นความคิดเห็นและทัศนะเฉพาะตัวของผู้เขียน จึงอยู่เหนือความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความของวารสารรังสิตสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา หาญพล
	รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาพร เย็นบำรุง
	รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล
	รองศาสตราจารย์ ดร.สมทรง พฤติกุล
	รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	รองศาสตราจารย์ประภาวดี สืบสนธิ์
มหาวิทยาลัยรังสิต	ดร.ชุนหงษ์ ไทยอุบลัมภ์
	ดร.ณกมล จันทร์สม

ปรัชญา

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นแหล่งทรัพยากรเรียนรู้เพื่อไปสู่ความเป็นเลิศ

ปณิธาน

สำนักหอสมุด มุ่งมั่นให้บริการทางวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพ ประสิทธิภาพ ทางด้านการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย ด้วยความสะดวกรวดเร็วและ จิตสำนึกที่ดี

พันธกิจ

สำนักหอสมุด มีพันธกิจในการสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย การทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยรังสิต โดยมุ่งเน้นการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศ ทุกรูปแบบ บริการที่หลากหลาย สนองตอบความต้องการของผู้ใช้ พร้อมส่งเสริม ให้มีการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ

ท่านสามารถอ่านบทความวารสารรังสิตสนเทศได้ที่เว็บไซต์ของสำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยรังสิต

<http://library.rsu.ac.th>

รังสิตสารสนเทศ

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2554

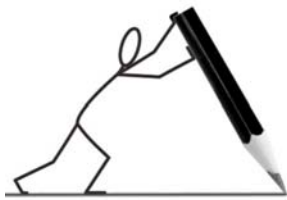
ISSN 0859-1814

สารบัญ

หน้า

@	บทบรรณาธิการ	
@	การวัดผลที่ตามมาจากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทย.... ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร นิตยา บุญปริตร ชินวุฒิ วิจักขณ์ประเสริฐ	5
@	ความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ..... จิตติวรรณ สิทธิวิรัชธรรม ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์	23
@	การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย..... กมลทิพย์ ณ สงขลา	42
@	การใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1..... อภิรดี อ้นประเสริฐ	49
@	การมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา..... ละเอียต รามคุณ	61

บทบรรณาธิการ

editorial

17 ปีแล้วที่วารสารรังสิตสารสนเทศได้ออกเผยแพร่ในแวดวงบรรณารักษ์และสารสนเทศ คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่กรุณาส่งบทความวิชาการ บทความวิจัยสำหรับตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการ และขอขอบพระคุณผู้อ่านทุกท่านที่ติดตามอ่านวารสารฯ สำหรับสาระที่น่าสนใจในฉบับนี้ ได้แก่ การวัดผลที่ตามมาจากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทย ความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย การใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ทางคณะผู้จัดทำวารสารฯ ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความที่เสียสละเวลาในการพิจารณาบทความ ทำให้คุณภาพของวารสารฯ เป็นที่น่าเชื่อถือและมีคุณค่า เป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการ และขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความที่มีคุณค่าทางวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ ทำให้วารสารฯ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารรังสิตสารสนเทศ ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาชีพและงานวิชาการต่างๆ ทางคณะผู้จัดทำวารสารฯ พร้อมที่จะรับฟังข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน เพื่อให้วารสารฯ นี้ มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

กองบรรณาธิการ

การวัดผลที่ตามมาจากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทย*

Measurement of Knowledge Management Performance Outcomes in Public Hospitals in Thailand

ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร**

นิตยา บุญปริตร***

ชินวุฒิ วิกัษณ์ประเสริฐ****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ (KM) ในโรงพยาบาลของรัฐ และเพื่อประเมินผลที่ตามมา (Outcomes) จากการจัดการความรู้ใน 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนา การดำเนินงาน การพัฒนาองค์กร ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และทุนทางปัญญา รวมทั้งรายงานผลจากการ ศึกษาในประเด็นดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารหรือคุณเอื้อ ผู้บริหารระดับกลางหรือคุณอำนวย และผู้ ปฏิบัติงานหรือคุณกิจ ของโรงพยาบาล ของรัฐ 20 แห่งที่ให้บริการบำบัด รักษาและดูแลผู้ป่วยที่มีการนำเอา การจัดการความรู้มาใช้ในโรงพยาบาล รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์คุณเอื้อ 19 ท่าน คุณอำนวย 19 ท่าน และแจกแบบสอบถามคุณเอื้อ คุณอำนวย และคุณกิจรวม 140 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ร้อยละ 90

โรงพยาบาลทั้ง 20 แห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ เป็นโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 17 แห่ง สังกัด มหาวิทยาลัย 2 แห่ง และสังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่ง ซึ่งในจำนวน 17 แห่งที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข นี้ เป็นโรงพยาบาลในส่วนกลาง 4 แห่ง และเป็นโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาค 13 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยโรงพยาบาลศูนย์/ ทั่วไป จำนวน 5 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน มากที่สุด คือ 8 แห่ง

จากการสัมภาษณ์ พบว่า คุณเอื้อ ส่วนใหญ่ เป็นแพทย์ และ เป็น เพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยมีอายุ 36 - 45 ปี มากที่สุด และสำเร็จการศึกษาปริญญาโทมากที่สุด มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ส่วนใหญ่ 16-20 ปี แต่ส่วนใหญ่เข้ามารับผิดชอบงานด้าน KM 3 ปี ในขณะที่คุณอำนวย เป็นพยาบาล มากกว่าแพทย์ และเป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยมีอายุระหว่าง 36-40 ปีมากที่สุด และสำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาโทมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่ มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 21 ปี และทำงานด้าน KM มาแล้ว เป็นเวลา 3 ปี เช่นเดียวกัน ส่วนคุณกิจ พบว่า เป็น พยาบาลมากกว่าตำแหน่งอื่นๆ และเป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 90 มีอายุระหว่าง 41-45 ปีมากที่สุด ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมา มากกว่า 21 ปี โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้าน KM 2 ปี

จุดเริ่มต้นที่นำ KM มาใช้ พบว่า โรงพยาบาล 12 แห่ง (ร้อยละ 60) ที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ทั้ง โรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน เริ่มรู้จัก KM โดยการชักชวนของมหาวิทยาลัยนเรศวร (มน.) ในโครงการเครือข่ายการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งเริ่มเมื่อปี 2547 ในขณะที่โรงพยาบาล

* ได้รับทุนการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, สสส.

** นักวิจัย, ศูนย์นวัตกรรมนโยบาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

*** นักบรรณสารสนเทศ, งานพยาบาล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

**** นักบริหารการศึกษา, ศูนย์ส่งเสริมงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

แห่งอื่นๆ นำเอาแนวคิดด้านการจัดการความรู้ มาใช้ เพราะเป็นนโยบายของกรมต้นสังกัดและ/หรือเป็นนโยบายของหน่วยงานซึ่งได้นำ KM มาใช้ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน หลังจากนั้นกิจกรรม KM มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เช่นในปีงบประมาณ 2548 กิจกรรม KM ในโรงพยาบาลทุกแห่งเป็นกิจกรรมการสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง KM รวมทั้งสร้างเวทีให้ผู้ปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของโรงพยาบาล ในปีงบประมาณ 2549 กิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2548 มีการขยายผลในวงกว้าง มีแผน KM และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ KM ในโรงพยาบาลบางแห่ง ในปีงบประมาณ 2550 กิจกรรม KM เริ่มชัดเจนมากขึ้น โดยมีการนำ KM มาแทรกกับการทำงานประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทุกโรงพยาบาลได้สนับสนุนให้มีการดำเนินการ ทั้งกับเพื่อนร่วมงาน คนไข้และญาติ รวมทั้งได้บูรณาการ KM กับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้รับบริการกลุ่มต่างๆ อีกด้วย

เมื่อวิเคราะห์กิจกรรม/โครงการเพื่อการพัฒนา 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการดำเนินงาน การพัฒนาองค์กร ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และทุนทางปัญญา ในรอบปีงบประมาณ 2548-2550 พบว่าโรงพยาบาลได้จัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาในด้านเหล่านี้อย่างหลากหลาย และมีการบูรณาการเครื่องมือ KM อย่างกว้างขวาง เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเล่าเรื่อง สนทริยสนทนา After Action Review การจดบันทึก ตลอดจนการรวมตัวกันเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) ซึ่งทุกโรงพยาบาลมีกิจกรรมในลักษณะนี้อย่างสม่ำเสมอ และเน้นไปกับการทำงานประจำ

สำหรับสถานภาพการจัดการความรู้ในปัจจุบัน (ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2551) พบว่าโรงพยาบาลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90) คือ 18 แห่ง จาก 20 แห่ง เห็นความสำคัญของ KM และประยุกต์ใช้ KM แบบเน้นไปกับเนื้อหาทั้งในระหว่างเพื่อนร่วมงาน คนไข้และญาติ ตลอดจนใช้กับชุมชนในกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับกระบวนการ KM และการใช้คำว่า "การจัดการความรู้" หรือ "KM" นั้น อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน นั่นคือ บางโรงพยาบาล ให้ความสำคัญกับกระบวนการ KM เป็นอย่างมาก และถือว่า KM เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพเครื่องมือหนึ่ง โดยมีโรงพยาบาล 10 แห่ง ที่มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ KM โดยตรง ซึ่งบางแห่งได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ บางแห่งกำหนดไว้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งภายใต้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่วนโรงพยาบาลอื่นๆ อีก 8 แห่งนั้น ยังไม่มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ KM โดยตรง แต่ระบุว่า การจัดการความรู้ เป็นส่วนหนึ่งของระบบคุณภาพที่โรงพยาบาลแต่ละแห่ง ใช้อยู่แล้ว เช่น HA และ CQI เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีโรงพยาบาล 2 แห่งที่ระบุว่าไม่ได้นำแนวคิดของ KM มาประยุกต์ใช้ โดยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งมีเหตุผลคือไม่ต้องการให้ผู้ปฏิบัติงานสับสนเรื่องเครื่องมือ เพราะโรงพยาบาลแห่งนั้นอยู่ในช่วงดำเนินการขอรับรองการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA) ส่วนอีกแห่งหนึ่งเพราะเห็นว่า KM เทอะทะ และไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ

ในด้านวิธีการถ่ายทอดนโยบายจากผู้บริหาร สู่ผู้ประสานงานหรือคุณอำนวย พบว่าโรงพยาบาล 18 แห่ง ใช้วิธีการประชุมแบบเป็นทางการ มากกว่าแบบไม่เป็นทางการ เช่นเดียวกับวิธีการถ่ายทอดนโยบายจากคุณอำนวย สู่คุณกิจ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ใช้การประชุมอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการ KM ในโรงพยาบาลประกอบด้วยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ ผู้ปฏิบัติงานที่ทราบประโยชน์ของการจัดการความรู้ มีความมุ่งมั่น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และกระบวนการที่ทำให้ KM เป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ และสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

วิธีปฏิบัติที่ดีในการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีหลายประการ กล่าวคือ มีการบูรณาการเครื่องมือคุณภาพหลายๆเครื่องมือ รวมทั้ง KM เข้าด้วยกัน มีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัย มีศูนย์ประสานงานในการช่วยเหลือชุมชน ใช้ KM อย่างเนียนไปกับเนื้องานประจำ มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย และมีทีมงาน KM ที่มีความเข้มแข็ง

จากการประเมินผลของกลุ่มผู้บริหาร คือ คุณเอื้อ และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานคือคุณกิจ เกี่ยวกับผลที่ตามมา หรือ Outcomes จากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร (5 เกณฑ์) การพัฒนาการดำเนินงาน (9 เกณฑ์) การพัฒนาองค์กร (3 เกณฑ์) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ (3 เกณฑ์) และทุนทางปัญญา (1 เกณฑ์) พบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมของผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน ในเรื่อง Outcomes ที่เกิดจากการจัดการความรู้ ไม่แตกต่างกัน นั่นคือพบว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในเกณฑ์ระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

หากพิจารณาเกณฑ์รายชื่อทั้ง 21 รายการ ของ Outcomes ทั้ง 5 ด้าน ผู้บริหารเห็นว่า KM ส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นของนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นอันดับหนึ่ง แต่ผู้ปฏิบัติงาน เห็นว่า KM ทำให้มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในหน่วยงาน เป็นอันดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ทั้งสองเกณฑ์นี้ เป็นเกณฑ์ในด้านการพัฒนาการดำเนินงานเช่นเดียวกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจและการเห็นความสำคัญของ KM ของผู้ปฏิบัติงาน ส่วนประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความชัดเจนของวิสัยทัศน์หน่วยงาน

Abstract

This research aimed to examine current status of knowledge management (KM) implementation in 20 public hospitals and evaluate the performance outcomes from such the implementation in five dimensions namely, employee development, performance development, organizational development, customer satisfaction, and intellectual capital.

Data was collected via interviewing with 19 CKO, 19 Facilitators and distributed different kinds of questionnaires to the CKO, the Facilitators and 100 Practitioners of selected 20 public hospitals which have been employed KM into their work. 90% of the questionnaires were returned. Of the 20 hospitals, two belong to universities, one is under Ministry of Defense and 17 are under Ministry of Public Health. Of the 17 hospitals, 5 are general hospital and 8 are community hospitals. As for the interviewed sample group, most of the CKO were female doctors who were 36-45 years old, held master degree, had been working in the hospitals for 16-20 years, but the majority had been working in this KM position for 3 years. Whereas the Facilitators were more female nurses than doctors, 36-40 years old, held master degree, had been working in these hospitals more than 21 years but work in this KM position for 3 years. The

Practitioners, on the other hand, were more female nurses than other positions, 41-45 years old, mainly held bachelor degree, had been working in the hospitals for more than 21 years, but had been working in this KM position for 2 years.

As for the starting point of implementing KM, most hospitals (60%) stated that they were informed about KM when they were invited to join the KM Network for Hospitals in the lower North, sponsored and organized by the Knowledge Management Institute (KMI) and Narasuen University, respectively, in 2004. The rest stated that they had to apply KM into their work because it is the policy of their parent organizations. Since the starting, they had organized KM-related activities year by year, for example in the fiscal year 2005, the activities focused on creating understanding about KM concept, process, tools and also created spaces for knowledge sharing. In the fiscal year 2006, the KM projects expanded their scope to cover more activities, formulated KM plans, and appointed KM committees. In the fiscal year 2007, the KM activities became more vivid and concrete and were integrated with the daily routine jobs.

When considering the projects/activities related to the 5 dimensions, which are employee development, performance development, organizational development, customer satisfaction, and intellectual capital, it was found that each dimension had a number of various projects and most of them integrated the KM tools into those activities, such as storytelling, dialogue, AAR, note taking and CoP.

With respect to current status of implementing KM (as of July 2008), the result revealed that 90 % of the examined hospitals valued KM and integrated KM into their daily routine jobs. However, KM had been treated differently in terms of the process and the term used. Some hospitals treated KM as a very important quality tools which 10 of them even formulated KM plans. Whereas the other 8 hospitals also valued the importance of KM, but had not had the KM plans as such, but claimed that KM had been among the quality tools the hospitals were employing. There were 2 hospitals, however, stated that they did not apply KM into their work for the reason of avoiding the confusing about quality tools among their practitioners and one stated that because KM process was not practical to implement.

As for the communication channel used between the CKO to the Facilitator and to the Practitioners, it was found that they used the same channel, the formal meeting. When examined the key success factors in implementing KM into the hospital work, the results revealed that there were visioned leaders, committed practitioners and good processes. Regarding the good practice in implementing KM, there were various practices, including the integration of different quality tools in addition to KM, the Routine to Research approach, the creation of coordinating unit to work closely with communities, the integration of KM process into the routines jobs, the formation of KM-related health network, and high committed KM team.

With regard to the performance outcome evaluation between the CKO and the Practitioners, the results revealed that, both of them thought that KM contributed to the employee development in the higher rate whereas the other four were in the moderate rate. However when considering the criteria used in each evaluated dimensions, the result differed between the two groups. The CKO thought that

KM contributed to the increasing of innovation and creativity the most, whereas the Practitioners thought that KM contributed to having new or better ways of working the most. As for problems in implementing KM, it was found that the practitioner-related problems were the main ones whereas the crystal of the organization policy towards KM was the least.

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในปัจจุบันนี้สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ และการเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งส่งผลให้ทุกองค์กรต้องพัฒนาและปรับตัวเองให้มีพลวัตเพื่อให้อาณาจักรแข่งขันได้ จากการที่องค์กรมีพนักงานตำแหน่งต่างๆ มาปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ และวิธีการปฏิบัติงานที่ดี เพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้กับองค์กรอย่างต่อเนื่อง องค์ความรู้และวิธีการปฏิบัติงานขององค์กรนี้คือ ทักษะปัญญาขององค์กร ซึ่งจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มิเช่นนั้นจะทำให้องค์กรกลายเป็นองค์กรที่ขาดความเข้มแข็ง และไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ จนส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จึงต้องนำการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) มาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร จนเกิดการเพิ่มพูนของทักษะปัญญาอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรเกิดความเข้มแข็งและสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่ กำหนด ไว้ได้ (วิจารณ์ พานิช, 2548; บดินทร์ วิจารณ์, 2547) นอกจากนี้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการพัฒนางาน พัฒนาองค์กร ให้มีความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนต่อไป

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ ในฐานะเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนางาน พัฒนาคณะ และพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในมาตรา 11 กำหนดไว้ว่า "ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน" (สำนักงาน กพร., 2548) จากพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ส่งผลให้ส่วนราชการในทุกกระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น มีการนำเอาแนวคิดทางด้านการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ซึ่งหมายความว่า หน่วยงานเหล่านั้นได้มีการจัดสรรทุน เวลา สถานที่ และทรัพยากรอื่นๆ มาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการจัดการความรู้ ผู้บริหารองค์กรต่างๆ เหล่านี้ อาจเกิดคำถามตามมาว่า การจัดการความรู้ที่โด่งดังไปแล้วนั้น มีส่วนช่วยให้องค์กรพัฒนาได้อย่างไร และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกต่อองค์กรในด้านต่างๆ อย่างไร ซึ่งคำถามนี้ได้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากนักวิจัยทั่วโลก เพื่อวิเคราะห์ผลที่ตามมา (Outcomes) จากการจัดการความรู้ ในกรณีของประเทศไทย ยังไม่ปรากฏว่ามีการประเมินผลที่ตามมา (Outcomes) จากการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้กับโรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทยแต่อย่างใด โครงการนี้จึงได้ศึกษาในประเด็นดังกล่าว เพื่อให้ทราบผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการความรู้ในด้านต่างๆ รวมทั้งสถานภาพปัจจุบัน วิธีปฏิบัติที่ดี ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนา ตลอดจนการขยายผลแห่งความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ใน โรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทย
2. เพื่อประเมินผลที่ตามมา (Outcomes) จากการจัดการความรู้ใน 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการดำเนินงาน การพัฒนาองค์กร ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และทุนทางปัญญา
3. เพื่อรายงานสถานภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการความรู้ และรายงานผลที่ตามมา(Outcomes) จากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสถานภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ และประเมินผลที่ตามมา (Outcomes) จากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทยที่มีการนำเอาการจัดการความรู้ไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงาน จำนวน 20 แห่ง ใน 10 จังหวัด

ในการศึกษาสถานภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลนั้น ได้ศึกษาทั้งในด้านนโยบายและกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับ จุดเริ่มต้นที่นำเอาการจัดการความรู้มาใช้ พัฒนาการของการจัดการความรู้ในรอบปีงบประมาณ 2548-2550 การให้ความสำคัญต่อการจัดการความรู้และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ วิธีการถ่ายทอดนโยบายจากผู้บริหารสู่ผู้ปฏิบัติ กิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัญหาและอุปสรรค

ในการประเมินผลที่ตามมา (Outcomes) จากการจัดการความรู้ได้ประเมิน 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการดำเนินงาน การพัฒนาองค์กร ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และทุนทางปัญญา โดยในแต่ละด้านจะมีรายละเอียดของเกณฑ์ (Criteria) ที่ใช้เป็นตัววัดรวมทั้งสิ้น 21 เกณฑ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหน่วยงาน
 - กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลในหน่วยงาน
3. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 ประเภท โดยนำแบบประเมินผลไปทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability test) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าด้วยวิธีการของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88
4. รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างบุคคลในแต่ละหน่วยงานจำนวน 40 ท่าน เกี่ยวกับนโยบาย สถานภาพการจัดการความรู้ แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านต่างๆ พร้อมทั้งแจกแบบสอบถามที่เป็นแบบประเมินผลให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 120 ท่าน
5. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS
6. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ

- กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหน่วยงาน คณะวิจัยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงพยาบาลของรัฐที่ให้บริการบำบัด รักษาและดูแลผู้ป่วย ที่มีการนำเอาการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำงานของโรงพยาบาล โดยศึกษาจากเอกสารและเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการความรู้ อาทิเช่น มูลนิธิสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2548) รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ (วรรณ เลิศวิจิตรจรัส, 2550) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหน่วยงานมี 20 แห่ง

- กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลจำนวน 140 ท่าน ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้บริหารที่ทำหน้าที่เป็น Chief Knowledge Officer (CKO) หรือคุณเอื้อของระบบการจัดการความรู้ ในโรงพยาบาลแต่ละแห่ง ๆ ละ 1 ท่าน รวม 20 ท่าน
2. ผู้บริหารระดับกลางหรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือคุณอำนวย (Facilitator) ในการจัดการความรู้ และเชื่อมโยงระหว่างผู้ปฏิบัติ กับผู้บริหารของโรงพยาบาลแต่ละ 1 ท่าน รวม 20 ท่าน
3. ผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานต่างๆของโรงพยาบาลหรือคุณกิจ แต่ละ 5 ท่าน รวม 100 ท่าน ในการคัดเลือกคุณกิจในโรงพยาบาลนั้น โรงพยาบาลแต่ละแห่งเป็นผู้คัดเลือกตัวบุคคลเอง

ทั้งนี้ในการระบุบุคคลทั้ง 3 กลุ่มนี้ จะอ้างอิงจากคำจำกัดความและการอธิบายหน้าที่ของแต่ละกลุ่มที่เสนอ โดย วิจารณ์ พานิช (2548) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Chief Knowledge Officer (CKO) หรือ คุณเอื้อ คือ ผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นผู้กำหนดความรู้ที่เป็นหัวใจของการปฏิบัติการในองค์กร คือ เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ความรู้ (Knowledge vision) ให้ชัดเจน พร้อมทั้งเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ความรู้ให้เข้ากับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ขององค์กร เป็นผู้จัดบรรยากาศ แนวราบและการบริหารงานแบบเอื้ออำนาจภายในองค์กร จัดสรรทรัพยากรสำหรับใช้ในกิจกรรมการจัดการความรู้ ดำเนินการให้การจัดการความรู้ฝังอยู่ในงานประจำ เชื่อมโยงการจัดการความรู้เข้ากับกิจกรรมด้านการสร้างสรรค์อื่นๆ คอยติดตามและรับรู้ความเคลื่อนไหวของการดำเนินการจัดการความรู้ ให้คำแนะนำ จัดให้มีการยกย่อง / ชื่นชมในผลสำเร็จ รวมทั้งให้รางวัลที่เน้นการสร้างภาคภูมิใจในความสำเร็จ ร่วมแบ่งปันทักษะในการเรียนรู้ และคอยจับประเด็นจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผู้บริหารระดับกลาง หรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้ หรือ คุณอำนวย (Facilitator) คือ ผู้ที่ร่วมมือกับคุณเอื้อ จัดให้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ความรู้ และเป็นผู้จัดกิจกรรมให้ผู้ปฏิบัติงานได้ดูดซับความรู้จากแหล่งที่มีความรู้ดีเลิศ จัดพื้นที่เสมือนสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแนวปฏิบัติ ทำการเชื่อมโยงระหว่างผู้ปฏิบัติ (คุณกิจ) กับผู้บริหาร (คุณเอื้อ) เชื่อมโยงระหว่างคุณกิจต่างกลุ่มภายในองค์กร และเชื่อมโยงระหว่างการจัดการความรู้ภายในองค์กรกับภายนอกองค์กร

ผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานต่าง ๆ ของโรงพยาบาล หรือ คุณกิจ คือ ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ลงมือปฏิบัติตามคำชักชวนของคุณอำนวย ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการความรู้ประมาณร้อยละ 90 - 95 ของกิจกรรมการจัดการความรู้ทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ประเภท คือ

- แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมี 2 ประเภทย่อย คือ
 - แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล สถานภาพการจัดการความรู้ พัฒนาการของการจัดการความรู้ในรอบ 3 ปีงบประมาณที่ผ่านมา ปัจจัยแห่งความสำเร็จ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คุณเอื้อหน่วยงานละ 1 ท่าน
 - แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษารายละเอียดของกระบวนการและวิธีการ การจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์คุณอำนวย หน่วยงานละ 1 ท่าน
- แบบสอบถาม เพื่อศึกษารายละเอียดกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านต่างๆ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่ประสบ ซึ่งจะสอบถามคุณอำนวย หน่วยงานละ 1 ท่าน
- แบบสอบถามเพื่อประเมินผลที่ตามมา (Outcomes) จากการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย เกณฑ์ประเมิน 21 เกณฑ์ โดยแบ่งระดับการประเมินออกเป็น 5 ระดับตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert, 1932) โดยระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด และระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด แบบสอบถามนี้ได้แจกแก่คุณเอื้อ 20 ท่าน และผู้ปฏิบัติงานหรือคุณกิจ 100 ท่าน เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น โดยแบบสอบถามนี้ได้นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง และนำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability test) ก่อนนำไปใช้จริง

การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูลนั้น คณะวิจัยได้รวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ

- การสัมภาษณ์เชิงลึก ได้สัมภาษณ์คุณเอื้อ และคุณอำนวย จำนวน 40 ท่าน โดยใช้คำถามปลายเปิดที่ได้ออกแบบไว้แล้วในแบบสัมภาษณ์ ทั้งสองชุด คำถามสำหรับคุณเอื้อจะเน้นด้านนโยบาย ส่วนคำถามของคุณอำนวย จะเน้นรายละเอียดของกระบวนการจัดการความรู้
- การแจกแบบสอบถามแก่คุณอำนวย หน่วยงานละ 1 ท่าน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านต่างๆ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค
- การแจกแบบสอบถามเพื่อประเมินผลที่ได้ออกแบบไว้แล้ว ซึ่งจะแจกให้กับคุณเอื้อ หน่วยงานละ 1 ท่าน และแจกแก่คุณกิจ หน่วยงานละ 5 ท่าน รวมทั้งหมด 120 ท่าน ทั้งนี้ทำการแจกแบบประเมินผลทั้งด้วยตัวเอง ทางไปรษณีย์ และ/หรือ อีเล็กทรอนิกส์

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ถอดเทปบทสัมภาษณ์คุณเอื้อ และคุณอำนวย แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นมาวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และแบบประเมินผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่นำเสนอโดย บุญชม ศรีสะอาด (ออนไลน์) นอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเหล่านั้นโดยใช้ Nonparametric test

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทย

โรงพยาบาลของรัฐในประเทศไทย มีแรงผลักดันหลายประการในการพัฒนาการดำเนินงาน และการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในการพัฒนางานและบุคลากร ประการแรก คือ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ในมาตรา 11 ที่กำหนดให้ ส่วนราชการ ซึ่งรวมทั้งโรงพยาบาลของรัฐ มีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสมกับสถานการณ์ดังได้กล่าวมาแล้ว

ประการที่สอง ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งดูแลโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สปสช. ได้ดำเนินการสร้างหลักประกันสุขภาพให้คนไทยสามารถเข้ารับบริการสาธารณสุข ทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดย สปสช. ได้รับความร่วมมือจาก หน่วยบริการสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ ในการนี้ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ตั้งแต่ปี 2546 ในอัตราเหมาจ่าย 1,202 บาทต่อประชากร และปี 2552 ในอัตราเหมาจ่าย 2,202 บาทต่อประชากร โดยให้บริการด้านการรักษา ทั้งในส่วนของผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน บริการการแพทย์ฉุกเฉิน การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคเรื้อรัง และโรคที่มีค่าใช้จ่ายสูง รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพ นอกจากนี้ สปสช. ยังได้พัฒนาลิขสิทธิ์ประโยชน์เพื่อการคุ้มครองสิทธิการรับบริการสาธารณสุขเฉพาะด้านอีกด้วย เช่น บริการทดแทนไต การให้วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่แก่ผู้ป่วยเรื้อรัง และการให้สารเมทาโดนในการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่ติดสารเสพติด เป็นต้น (6 ปีของระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2551) พระราชบัญญัตินี้ ส่งผลให้โรงพยาบาลทุกแห่ง โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชน ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากโรงพยาบาลที่เน้นการบำบัดรักษา มาเป็นโรงพยาบาลที่เน้นทั้งการบำบัดรักษาและการส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมีการประกันคุณภาพขึ้นในสถานบริการสุขภาพในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า กระทรวงสาธารณสุข จึงได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (พรพ.) สร้างกลไกกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาโรงพยาบาล ซึ่งเรียกว่า การรับรองมาตรฐานคุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation หรือ HA) ซึ่งเป็นแรงผลักดันประการที่สาม เป้าหมายของ HA คือ ส่งเสริมให้ระบบสุขภาพ เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพ ปลอดภัย และผลลัพธ์สุขภาพที่ดี ในด้านแนวทางการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลนั้น แบ่งเป็นบันได 3 ขั้น ขั้นที่หนึ่ง คือการทบทวน แก้ไขป้องกัน และการวางระบบบริหารความเสี่ยงขั้นต้น ขั้นที่สอง คือการวางระบบประกันคุณภาพและพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ขั้นที่สาม คือการปฏิบัติตามข้อกำหนดในมาตรฐาน HA อย่างครบถ้วน มีบูรณาการ และมีวัฒนธรรมคุณภาพในองค์กร จะเห็นว่า HA และ KM เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยให้องค์กรทำหน้าที่ตามเป้าหมายได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น หัวใจสำคัญของ HA คือการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง หัวใจของ KM คือการสร้างและใช้ความรู้ในการทำงาน ต่างก็เสริมซึ่งกันและกันเพื่อเป้าหมายที่การพัฒนางาน (สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์, 2550)

ประการที่สี่ ที่ทำให้การจัดการความรู้มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงพยาบาล นั่นคือ แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาระบบสุขภาพของประเทศไทย ให้เป็นระบบสุขภาพพอเพียง โดยมียุทธศาสตร์หลายประการ และหนึ่งในจำนวนนั้น คือ การสร้างระบบสุขภาพฐานความรู้ด้วยการจัดการความรู้ (แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) กับระบบสุขภาพไทย, ออนไลน์) ซึ่งทำให้การจัดการความรู้มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศไทยยิ่งขึ้น

ประการที่ห้า คือแนวคิดเรื่องโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Hospital) ซึ่งเป็นการปรับบทบาทให้สมดุล ระหว่าง การรักษายาบาล การฟื้นฟูสภาพ การเพิ่มบทบาทด้านการสร้าง / ส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค โดยทำให้โรงพยาบาลเป็นแบบอย่างของผู้มีสุขภาพที่ดี เชื่อมโยงการดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาลกับการดูแลในชุมชน และการดำเนินการเชิงรุกในชุมชน การดูแลคนดีไม่ให้ป่วย ดูแลคนป่วยไม่ให้ป่วยซ้ำ ยิ่งทำให้โรงพยาบาลต้องมีการปรับปรุงคุณภาพในทุกๆ ด้านให้มากขึ้น ดังนั้น การจัดการความรู้ที่มีอยู่ในโรงพยาบาล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำงานเป็นทีมระหว่างผู้ปฏิบัติงาน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะโรงพยาบาลมีภารกิจเพิ่มขึ้น ในขณะที่มีทรัพยากรเท่าเดิม

ประการที่หกคือ ระบบการรับรองมาตรฐานโรงพยาบาล เช่น HA และ HNQA ทำให้โรงพยาบาลต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของ HA ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น สำหรับ HNQA ซึ่งย่อมาจาก Hospital Network Quality Audit นั้น เป็นระบบการรับรองมาตรฐานโรงพยาบาลที่สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ เป็นผู้คิดริเริ่มขึ้น เป็นมาตรฐานที่มองในมุมมองของผู้รับบริการ ทางสำนักพัฒนาระบบฯ จึงได้พยายามคิดระบบการประเมินผลออกมา เป็นลักษณะของการประกันคุณภาพให้แก่ลูกค้าหรือผู้รับบริการ หน่วยงานจึงต้องกำหนดวิธีการบริการที่เหมาะสม (Service procedure) ในทุกจุดสัมผัสบริการ (Service interface) ในการพัฒนาคุณภาพเพื่อการประกันคุณภาพ (QA) นี้ใช้หลักการของ TQM ในการเข้าร่วมการพัฒนาและการประเมินนั้นจะต้องสมัครที่สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ในหนึ่งจังหวัดจะทำเป็นเครือข่ายประมาณ 6 โรงพยาบาลเป็นอย่างน้อย (พิเชฐ บัญญัติ, ออนไลน์)

จากกฎหมาย ขอบังคับ และแผน ดังได้กล่าวข้างต้น ส่งผลให้โรงพยาบาลต่างๆ มีการพัฒนาการดำเนินงาน รวมทั้งนำเอาการจัดการความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนางานอย่างกว้างขวาง และมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายด้านการจัดการความรู้ เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายด้านการจัดการความรู้ของโรงพยาบาลของรัฐ และเครือข่ายการจัดการความรู้อื่นๆ ที่มีโรงพยาบาลเป็นสมาชิก คือ โครงการพัฒนาการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลในเขตภาคเหนือตอนล่าง เครือข่ายการจัดการความรู้กรมสุขภาพจิต เครือข่ายการจัดการความรู้กรมอนามัย เครือข่ายการจัดการความรู้การดูแลผู้ป่วยเบาหวาน และเครือข่ายการจัดการความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

• ข้อมูลเบื้องต้นของโรงพยาบาล

โรงพยาบาลทั้ง 20 แห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนี้ เป็นโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 17 แห่ง สังกัดมหาวิทยาลัย 2 แห่ง และสังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่ง ซึ่งในจำนวน 17 แห่ง ที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุขนี้เป็นโรงพยาบาลในส่วนกลาง 4 แห่ง คือ สังกัดกรมการแพทย์ 2 แห่ง สังกัดกรมควบคุมโรค 1 แห่ง สังกัดกรมสุขภาพจิต 1 แห่ง และเป็นโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาค 13 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป จำนวน 5 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน มากที่สุด คือ 8 แห่ง ในด้านจำนวนเตียงขึ้นอยู่กับประเภทของโรงพยาบาล คือ หากเป็นโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป จะมีจำนวนเตียงโดยเฉลี่ยจำนวน 529 เตียง แต่หากเป็นโรงพยาบาลชุมชน จะมีจำนวนเตียงเฉลี่ยจำนวน 41 เตียง และมีจำนวนบุคลากรโดยเฉลี่ยแตกต่างกันไป โดยโรงพยาบาลในส่วนกลางมีจำนวนบุคลากรโดยเฉลี่ย 1,176 คน ในขณะที่โรงพยาบาลในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไปมีจำนวนบุคลากรโดยเฉลี่ย 1,308 คน ส่วนโรงพยาบาลในส่วนภูมิภาคที่เป็นโรงพยาบาลชุมชน มีจำนวนบุคลากรโดยเฉลี่ย 149 คน

- **ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ตอบแบบสอบถาม**

ในการรวบรวมข้อมูลนั้นได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภทคือ การสัมภาษณ์และการแจกแบบสอบถาม โดยในการสัมภาษณ์นั้น ได้สัมภาษณ์บุคคล 2 กลุ่ม คือ คุณเอื้อ (CKO) และคุณอำนวย (Facilitator) หรือผู้แทน โดยได้สัมภาษณ์คุณเอื้อจำนวน 19 ท่าน และคุณอำนวยจำนวน 19 ท่าน และพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็น คุณเอื้อ ของแต่ละโรงพยาบาลนั้น ส่วนใหญ่ เป็นแพทย์ และ เป็น เพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยมีอายุ 36-45 ปี มากที่สุด และสำเร็จการศึกษาปริญญาโทมากที่สุด มีระยะเวลาการปฏิบัติงานส่วนใหญ่ 16-20 ปี แต่ส่วนใหญ่เข้ามารับผิดชอบงานด้านการจัดการความรู้ 3 ปี ในขณะที่คุณอำนวย เป็นพยาบาล มากกว่าแพทย์ และเป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยมีอายุระหว่าง 36-40 ปีมากที่สุด และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุดเช่นเดียวกับคุณเอื้อ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 21 ปี และทำงานด้านการจัดการความรู้มาแล้วเป็นเวลา 3 ปี เช่นเดียวกัน

ในการแจกแบบสอบถามนั้นได้แจกแบบสอบถามให้ คุณเอื้อ คุณอำนวย และคุณกิจ ในส่วนของคุณเอื้อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 19 ชุด หรือ ร้อยละ 95 คุณอำนวย ได้รับแบบ สอบถามกลับคืนมา 17 ชุด หรือร้อยละ 85 ส่วนคุณกิจ ได้รับกลับคืนมา 90 ชุด หรือ ร้อยละ 90 และพบว่า คุณกิจเป็น พยาบาล มากกว่าตำแหน่งอื่นๆ และเป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 90 มีอายุระหว่าง 41-45 ปีมากที่สุด และ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมากกว่า 21 ปี โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้านการจัดการความรู้ 2 ปี

การประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในโรงพยาบาล

ในการศึกษาการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในโรงพยาบาลนั้น ได้นำเสนอใน 3 ประเด็นหลักคือ จุดเริ่มต้นที่นำเอาการจัดการความรู้มาใช้ พัฒนาการของการจัดการความรู้ในรอบปีงบประมาณ 2548-2550 และกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- **จุดเริ่มต้นที่นำเอาการจัดการความรู้มาใช้ในโรงพยาบาล**

โรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 แห่ง (ร้อยละ 60) ที่อยู่ในภาคเหนือตอนล่าง ทั้งโรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชน เริ่มรู้จัก การจัดการความรู้ โดยการชักชวนของมหาวิทยาลัยนเรศวร (มน.) ในโครงการเครือข่ายการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งเริ่มเมื่อปี 2547 ในขณะที่โรงพยาบาลแห่งอื่นๆ นำเอาแนวคิดด้านการจัดการความรู้มาใช้ เพราะเป็นนโยบายของกรมต้นสังกัดและ/หรือเป็นนโยบายของหน่วยงาน ในส่วนของโรงพยาบาลในกลุ่มแรก หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรม โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือคุณภาพที่ดี ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบกับเกณฑ์คุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโรงพยาบาลตามหลักการของ HA (Hospital Accreditation) อยู่แล้ว โรงพยาบาลเหล่านี้ จึงได้นำเอาหลักการและเครื่องมือของการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ โดยใช้แตกต่างกันไป เช่น บางโรงพยาบาลนำการจัดการความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ของโรงพยาบาล บางโรงพยาบาลนำการจัดการความรู้มาพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ในขณะที่บางโรงพยาบาลนำการจัดการความรู้มาพัฒนาการทำงาน เป็นต้น

- **พัฒนาการของกิจกรรมการจัดการความรู้ในรอบ 3 ปีงบประมาณที่ผ่านมา (2548-2550)**

ในปีงบประมาณ 2548 กิจกรรมการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลทุกแห่งมีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือเป็นกิจกรรมการสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ เช่น หลักการ กระบวนการ เครื่องมือที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างเวทีให้ผู้ปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของทุกโรงพยาบาล ในปี

งบประมาณ 2549 กิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่จัดต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2548 มีการขยายผลในวงกว้าง และมีพัฒนาการ โรงพยาบาลบางแห่งมีแผนการจัดการความรู้ของทั้งองค์กร และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ บางโรงพยาบาลได้จัดทำแผนการจัดการความรู้อย่างชัดเจนในกลุ่มงานพยาบาลเท่านั้น ในปีงบประมาณ 2550 กิจกรรมการจัดการความรู้ เริ่มชัดเจนมากขึ้นในโรงพยาบาลหลายแห่ง โดยมีการนำการจัดการความรู้ มาแทรกกับการทำงานประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทุกโรงพยาบาลได้สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งกับเพื่อนร่วมงาน และคนไข้และญาติ รวมทั้งได้บูรณาการการจัดการความรู้ กับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้รับบริการกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มตำรวจ กลุ่มโรงงาน และกลุ่มเสี่ยงในชุมชน

• กิจกรรม/โครงการในการพัฒนาด้านต่าง ๆ (ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2551)

จากการวิเคราะห์กิจกรรม/โครงการเพื่อการพัฒนา 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการดำเนินงาน การพัฒนาองค์กร ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และทุนทางปัญญา นั้น พบว่า กิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาบุคลากรนั้น มีทั้งโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจกับงานในหน้าที่ ผ่านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ โครงการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เช่น ทักษะภาษาอังกฤษ และ ทักษะเครื่องมือการจัดการความรู้ ในด้านการพัฒนาการดำเนินงาน มีทั้ง โครงการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวปฏิบัติในการปฏิบัติงานด้านใดด้านหนึ่ง การพัฒนาระบบใหม่ขึ้นมาปรับปรุงการดำเนินงานในด้านนั้นๆให้ดีขึ้น การรวบรวมความรู้ของโรงพยาบาลให้เป็นระบบ และการสร้างความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือคุณภาพต่างๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและการวิจัย

ในด้านการพัฒนาองค์กร นั้น มีทั้งกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรัก ความผูกพันต่อเพื่อนร่วมงานและองค์กร กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่าย และกิจกรรมที่กระตุ้นให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจ ในมาตรฐานและการพัฒนาในทุกๆด้าน ส่วนกิจกรรมด้านการพัฒนาความพึงพอใจของผู้รับบริการพบว่า ประกอบด้วย การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการ และโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ

ในด้านการพัฒนาทุนทางปัญญานั้น กิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรมผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัย เช่นกิจกรรมนำเสนอผลงาน นวัตกรรม และความสำเร็จ ทั้งในลักษณะการจัดนิทรรศการ ตลอดจนการนำเสนอผลงานพัฒนาคุณภาพ โดยผลงานที่นำมาเสนอนี้เป็นผลงานที่แต่ละฝ่ายประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของงาน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริการผู้ป่วย หรือการพัฒนาระบบการทำงานของพนักงาน โดยแต่ละโรงพยาบาลมีการให้รางวัลแก่ผลงานยอดเยี่ยมในแต่ละสาขาอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า กิจกรรม/โครงการในการพัฒนาด้านต่างๆ นี้ ส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อกำหนดในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล เกณฑ์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10 โดยได้บูรณาการเครื่องมือคุณภาพหลายเครื่องมือรวมทั้งการจัดการความรู้ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการเล่าเรื่อง การจัดนิทรรศการ การนำเสนอผลงาน สุนทรียสนทนา การทำ After Action Review การจดบันทึก ตลอดจนการรวมตัวกันเป็นชุมชนนักปฏิบัติ ซึ่งทุกโรงพยาบาลมีกิจกรรมในลักษณะนี้ และเน้นไปกับการทำงานประจำ

สถานภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล

ในการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลนั้นได้นำเสนอ 3 ประเด็น คือ การให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ วิธีการถ่ายทอดนโยบายจากคุณเอื้อสู่คุณอำนวย และคุณกิจ และวิธีปฏิบัติที่ดีในการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล แต่ละประเด็นสรุปได้ ดังนี้

• การให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้

จากการสัมภาษณ์คุณเอื้อและคุณอำนวยหรือผู้แทนของโรงพยาบาลทั้ง 20 แห่ง ในระหว่างเดือน มีนาคม-กรกฎาคม 2551 พบว่า โรงพยาบาลเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90) คือ 18 แห่ง จาก 20 แห่ง เห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ ว่าเป็นเครื่องมือคุณภาพ โรงพยาบาลเหล่านี้ได้ประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในการทำงาน ทั้งในระหว่างเพื่อนร่วมงาน คนไข้และญาติ ตลอดจนใช้กับชุมชนในกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งในการใช้การจัดการความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมงานนั้น พบว่า โรงพยาบาลเกือบทุกแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนำการจัดการความรู้เข้ามาใช้ในการทำงานและเขียนไปกับนื่องาน โดยเฉพาะในงานพยาบาล ซึ่งมีการใช้การจัดการความรู้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแรงผลักดันหลายประการ เช่น พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมีการประกันคุณภาพขึ้นในโรงพยาบาล มีระบบการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA) ตลอดจนแนวคิดโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ และแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งมียุทธศาสตร์หนึ่งที่ว่าด้วย การสร้างระบบสุขภาพฐานความรู้ด้วยการจัดการความรู้

อย่างไรก็ดี การให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการความรู้ และการใช้คำว่า "การจัดการความรู้" หรือ "KM" นั้น อยู่ในระดับที่แตกต่างกัน นั่นคือ บางโรงพยาบาล ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการความรู้เป็นอย่างมาก และถือว่าการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพเครื่องมือหนึ่ง โดยมีโรงพยาบาล 10 แห่งที่มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้โดยตรง ซึ่งบางแห่งได้กำหนดอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ บางแห่งกำหนดไว้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งภายใต้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารของโรงพยาบาลทั้ง 10 แห่งนั้นได้ให้ความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จข้อหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างระบุว่า ผู้บริหารหรือผู้นำมีบทบาทอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้

ส่วนโรงพยาบาลอื่นๆ อีก 8 แห่งนั้น ยังไม่มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้โดยตรง แต่ระบุว่า การจัดการความรู้ เป็นส่วนหนึ่งของระบบคุณภาพที่โรงพยาบาลแต่ละแห่ง ใช้อยู่แล้ว เช่น HA และ CQI เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีโรงพยาบาล 2 แห่งที่ระบุว่าไม่ได้นำแนวคิดของการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ โดยโรงพยาบาลแห่งหนึ่งมีเหตุผลคือ ไม่ต้องการให้ผู้ปฏิบัติงานสับสนเรื่องเครื่องมือ เพราะโรงพยาบาลแห่งนี้ อยู่ในช่วงดำเนินการขอรับรองระบบการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA) ส่วนอีกแห่งหนึ่งเพราะ เห็นว่าการจัดการความรู้เทอะทะและไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในโรงพยาบาลชุมชนหลายแห่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ไม่ได้ลงมาร่วมในการปฏิบัติงาน คุณภาพ และการจัดการความรู้ เพราะผู้อำนวยการมีการโอนย้ายเป็นประจำ ดังนั้นผู้กำหนดนโยบาย และขับเคลื่อนการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลชุมชน จึงเป็นบุคคลในกลุ่มงานพยาบาล ซึ่งคือผู้บริหารระดับกลาง เป็นส่วนใหญ่ ส่วนผู้อำนวยการเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนเท่านั้น แสดงว่า ผู้บริหาร ระดับกลางของโรงพยาบาลชุมชน เป็นทีมที่เข้มแข็งมากในการสร้างงาน สร้างโครงการต่างๆ ของโรงพยาบาล

- **วิธีการถ่ายทอดนโยบายจากคุณเอื้อสู่คุณอำนวยและคุณกิจ**

โรงพยาบาลทั้งหมด มีโครงสร้างหน่วยงานและโครงสร้างด้านคุณภาพ ดังนั้นจึงมีคณะกรรมการหลายชุดในการบริหารงานโรงพยาบาล เช่น คณะกรรมการบริหารโรงพยาบาล ที่มำพัฒนาคุณภาพ ทีมคร่อมสายงาน คณะกรรมการผู้ประสานงานคุณภาพ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้มีการประชุมประจำเดือน ดังนั้นวิธีการถ่ายทอดนโยบายจากผู้บริหาร สู่ผู้ประสานงาน จึงผ่านการประชุมแบบเป็นทางการ คือการประชุมประจำเดือนมากกว่าแบบไม่เป็นทางการ

ในด้านวิธีการถ่ายทอดนโยบายจากคุณอำนวยสู่คุณกิจนั้น พบว่าส่วนใหญ่ใช้การประชุมอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกัน

- **วิธีปฏิบัติที่ดีในการนำการจัดการความรู้มาใช้ในโรงพยาบาล**

วิธีปฏิบัติที่ดีในการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีหลายประการ กล่าวคือ มีการบูรณาการเครื่องมือคุณภาพหลายๆเครื่องมือ รวมทั้ง KM เข้าด้วยกัน มีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนางานประจำให้เป็นงานวิจัย มีศูนย์ประสานงานในการช่วยเหลือชุมชน มีการใช้ KM อย่างเนียนไปกับเนื้องานประจำ มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย และมีทีมงาน KM ที่มีความเข้มแข็ง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการด้านการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ 1) ด้านผู้นำ ต้องมีวิสัยทัศน์ เห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ 2) ด้านผู้ปฏิบัติงาน ที่ต้องทราบประโยชน์ของ การจัดการความรู้ และเป็นบุคคลที่มีความมุ่งมั่น มีทีมงานที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความรู้สึกรักอยากพัฒนา รักทีม รักองค์กร และรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) ด้านกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย การทำให้ KM ให้เป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย มีการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้บริหารถึงผู้ปฏิบัติ และระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน และให้ความสำคัญ/ยกย่อง บุคลากรที่ดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการความรู้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือกระบวนการ และมีการระบุถึงเทคโนโลยีน้อยมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดการความรู้เป็นเรื่องของการบริหารจัดการความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กร (พิเชฐ บัญญัติ, 2547)

การประเมินผลที่ตามมา (Outcomes) จากการจัดการความรู้

จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ตามมา หรือ Outcomes จากการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล 5 ด้าน คือ การพัฒนาบุคลากร (5 เกณฑ์) การพัฒนาการดำเนินงาน (9 เกณฑ์) การพัฒนาองค์กร (3 เกณฑ์) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ (3 เกณฑ์) และทุนทางปัญญา (1 เกณฑ์) จากบุคคล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร คือ คุณเอื้อ จำนวน 19 ท่าน และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานคือคุณกิจจำนวน 90 ท่าน ในภาพรวมพบว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในเกณฑ์ระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ เช่นเดียวกัน แต่แตกต่างกันในอันดับสุดท้าย โดยผู้บริหารมีความคิดว่าการจัดการความรู้ส่งผลน้อยที่สุดต่อการพัฒนาทุนทางปัญญา แต่ผู้ปฏิบัติงานมีความคิดว่าการจัดการความรู้ ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กร น้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ซึ่งเป็นแพทย์เป็นผู้ให้การสนับสนุนแต่ไม่ได้ลงมือปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง จึงส่งผลต่อการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมในงานทางคลินิกที่ตนรับผิดชอบ ส่วนผู้ปฏิบัติงานที่มีความคิดเห็นว่าการจัดการความรู้ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าพวกเขามุ่งเน้นการพัฒนาการทำงานในหน้าที่ รวมทั้งอาจจะไม่มีส่วนร่วมมากนักในการกำหนดนโยบายหรือทิศทางขององค์กร จึงทำให้มองว่าการจัดการความรู้มีผลต่อการพัฒนาองค์กรในระดับน้อยที่สุดดังกล่าว

เป็นที่น่าสังเกตว่า ค่าเฉลี่ยของการวัด Outcomes ในทั้ง 5 ด้านนั้น อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึง 4 ด้าน โดยมีระดับมากที่สุดเพียงด้านเดียว คือ การพัฒนาบุคลากร ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคนและความสัมพันธ์ระหว่างคนเป็นส่วนใหญ่ นั่นคือ การนำเอาความรู้ฝังลึกของแต่ละบุคคลออกมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งจัดเก็บให้เป็นระบบ ซึ่งกระบวนการทั้ง 2 ประการนี้ต้องใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นจึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการจัดการความรู้มีผลต่อการพัฒนาบุคลากรในระดับมาก

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาค่าของคะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 2 กลุ่มในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยของผู้บริหาร สูงกว่าค่าเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติงานใน Outcomes ด้านเดียวกัน 3 ด้าน ถึงแม้จะเป็นระดับที่ไม่มากนัก คือ ตั้งแต่ 0.05-0.2 คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาการดำเนินงาน และการพัฒนาองค์กร ส่วนคะแนนเฉลี่ยอีก 2 ด้าน คือความพึงพอใจของผู้รับบริการ และด้านทุนทางปัญญานั้น ระดับคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันมากคือต่างกันเพียง 0.01 เท่านั้น เมื่อทดสอบในเชิงสถิติ พบว่า ค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงอาจสรุปได้ว่า ความคิดเห็นในภาพรวมของผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน ในเรื่อง Outcomes ที่เกิดจากการจัดการความรู้ ไม่แตกต่างกัน

หากพิจารณารายละเอียดในด้านเกณฑ์ ทั้ง 21 รายการ ของ Outcomes ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ขึ้นมาถึงเกณฑ์มาก โดยไม่มีค่าเฉลี่ยของรายการใดอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดเลย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงพยาบาลได้นำเอาเครื่องมือคุณภาพหลายเครื่องมือมาใช้พร้อม KM เช่น Balanced Scorecard และ Benchmarking เป็นต้น ซึ่ง เครื่องมือเหล่านี้ล้วนมีส่วนร่วมในการส่งผลต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อสอบถามเฉพาะ KM ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นจึงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ในด้านเกณฑ์ ทั้ง 21 รายการ ของ Outcomes ทั้ง 5 ด้าน ผู้บริหารเห็นว่า การจัดการความรู้ส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นของนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เป็นอันดับหนึ่ง แต่ผู้ปฏิบัติการ เห็นว่า การจัดการความรู้ทำให้มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในหน่วยงานมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องมองในภาพที่กว้างกว่าผู้ปฏิบัติงาน และเห็นว่าการปรับปรุงกระบวนการทำงาน คือ ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดนวัตกรรม แต่หากมองในแง่ผู้ปฏิบัติงาน จะเห็นชัดเจนว่า งานในหน้าที่ของตนเองมีการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นที่มีความสัมพันธ์กัน และเป็นเกณฑ์ที่อยู่ภายใต้หัวข้อเดียวกันคือ ด้านการพัฒนาการดำเนินงาน

ส่วนเกณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 อันดับสุดท้ายในมุมมองของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกัน คือ การลดค่าใช้จ่าย และการดึงดูดพนักงานใหม่และจงใจพนักงานเก่าให้อยู่กับองค์กรอย่างเหนียวแน่น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าเกณฑ์ทั้งสองเกณฑ์นี้ เป็น Outcomes ที่อาจจะไม่เกิดขึ้นในทันทีทันใดหลังจากการจัดการความรู้ แต่เป็นผลกระทบจากการจัดการความรู้ ซึ่งใช้เวลาพอสมควรจึงจะเห็นผลชัดเจน

จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับ 1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่ม เป็นเกณฑ์ในด้านการพัฒนาการดำเนินงาน เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าเกณฑ์จะต่างกันบ้างก็ตาม แสดงให้เห็นว่า Outcomes ที่เกิดจากการจัดการความรู้ นั้น หากพิจารณาในภาพรวม จะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร มากที่สุด แต่หากพิจารณารายเกณฑ์ จะส่งผลต่อเกณฑ์ที่อยู่ในกลุ่มการพัฒนาการดำเนินงาน มากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการความรู้

จากการสอบถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการความรู้กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารคือคุณเอื้อ คุณอำนวย และผู้ปฏิบัติงาน พบว่าทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันในด้านปัญหา นั่นคือ เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ของบุคลากร ($\bar{X} = 2.74$) ในขณะที่คุณอำนวยมีความคิดเห็นว่า ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดมี 2 ประเด็นคือประเด็นเรื่อง การเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ของบุคลากร เช่นเดียวกับคุณเอื้อ แต่มีเพิ่มอีกหนึ่งประเด็นคือเรื่องความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 2.65$ เท่ากัน) ส่วนผู้ปฏิบัติงานหรือคุณกิจ มีความคิดเห็นว่า ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 2.78$) เป็นปัญหามากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้นเพราะคนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ ดังได้กล่าวมาแล้ว

ส่วนในด้านความคิดเห็นต่อประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ เห็นว่า ความชัดเจนของวิสัยทัศน์หน่วยงาน นั้นเป็นประเด็นที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของทุกกลุ่ม คือ 1.68, 1.18, และ 2.04 สำหรับคุณเอื้อ คุณอำนวย และคุณกิจ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า โรงพยาบาลต่างๆ มีความชัดเจนในเรื่องของวิสัยทัศน์ในระดับสูง จึงทำให้มีปัญหาน้อยในเรื่องนี้

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงาน ส่วนประเด็นที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ความชัดเจนของวิสัยทัศน์หน่วยงาน เป็นที่น่าสังเกตว่า ระดับค่าเฉลี่ยของประเด็นปัญหาในแต่ละรายชื่อนั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางเท่านั้น ไม่มีปัญหาอยู่ในเกณฑ์ระดับมากเลย แสดงให้เห็นว่าการจัดการความรู้ในโรงพยาบาลผ่านการทดลอง แก้ไข ปรับเปลี่ยนมาพอสมควรแล้ว และขณะนี้ อยู่ในระดับทรงตัว พร้อมทั้งจะพัฒนาคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อโรงพยาบาล

1. ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในเกณฑ์ระดับมากที่สุด เพียงด้านเดียว ส่วนด้านอื่นๆ อีก 4 ด้าน คือ การพัฒนาการดำเนินงาน การพัฒนาองค์กร ความพึงพอใจของผู้รับบริการ และทุนทางปัญญานั้น ยังอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงพยาบาลควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเด็นอื่นๆ ด้วย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ควรมีการจัดให้สมดุลในทุกด้าน

2. ผลจากการประเมิน Outcomes ในด้านความพึงพอใจต่อผู้รับบริการ ถึงแม้จะมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมสูงเป็นอันดับที่ 2 รองจากการพัฒนาบุคลากร แต่หากพิจารณาเกณฑ์เป็นรายข้อ พบว่า เกณฑ์ที่ระบุว่า "มีการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผู้รับบริการ" นั้น ยังอยู่ในระดับไม่มากนักคือ 3.16 และ 3.26 สำหรับคุณเอื้อ และคุณกิจ ดังนั้น ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้รับบริการ ไปพร้อมๆ กับการสำรวจความพึงพอใจ เพื่อจักได้นำความต้องการนั้น มาพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

3. ผลจากการประเมิน Outcomes ในด้านการพัฒนาการดำเนินงาน หากพิจารณาเกณฑ์เป็นรายข้อ พบว่า เกณฑ์ที่ระบุว่า "มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการถ่ายทอดความรู้จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง" นั้น พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์อื่นๆ ในด้านเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

อาจขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละกลุ่ม มากกว่าการดำเนินการตามนโยบาย ดังนั้น โรงพยาบาลควรมีกลไกในการผลักดันให้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นไปอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น มีระบบ Mentor หรือระบบ Coaching เป็นต้น

4. ผลจากการวิจัย พบว่า ประเด็นปัญหาด้านการจัดการความรู้ในโรงพยาบาล คือ ด้านการเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของบุคลากร ดังนั้น โรงพยาบาลจึงควรจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งขยายผลจากความสำเร็จของการปฏิบัติงานไปสู่บุคลากรให้มากขึ้น และต่อเนื่อง สำหรับโรงพยาบาลที่ไม่เคยใช้คำว่าจัดการความรู้ เพราะเกรงว่าผู้ปฏิบัติงานจะสับสนนั้น ควรมีการทบทวนวิธีหานี้เพราะผู้ปฏิบัติงานมีสิทธิ์ที่จะทราบว่า พวกเขากำลังใช้เครื่องมืออะไรในการพัฒนางาน และพัฒนาตัวเอง ไม่ควรปิดกั้นความรู้เรื่องการจัดการความรู้เฉพาะในกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น

5. โรงพยาบาลอื่นๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง สามารถนำเกณฑ์การประเมิน Outcomes ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมิน Outcomes ของโรงพยาบาลด้วยตนเอง

6. ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ดังนั้น โรงพยาบาลอื่นๆ ที่ยังไม่นำการจัดการความรู้มาใช้ในการดำเนินงาน ควรพิจารณานำแนวคิด หลักการ เครื่องมือการจัดการความรู้มาใช้ในการดำเนินงานของโรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล

1. ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลควรกระตุ้น ส่งเสริม และสนับสนุนให้โรงพยาบาลต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้เพิ่มมากขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล ควรพิจารณานำเกณฑ์ในการประเมิน Outcomes จากการจัดการความรู้ที่ได้ใช้ในงานวิจัยนี้ ไปประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีในการพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

- บดีนทร์ วิจารณ์. การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท, 2547.
- บุญชม ศรีสะอาด. การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า. [ออนไลน์]. 2551.
แหล่งที่มา : <http://www.watpon.com/boonchom/trans.pdf>. (12 ธันวาคม 2551)
- แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554). [ออนไลน์]. 2551.
แหล่งที่มา : <http://www.moph.go.th/other/inform/pok.doc>. (16 ตุลาคม 2551)
- พิเชฐ บัญญัติ. การจัดการความรู้สู่องค์การคุณภาพ. : พิมพ์ดีด, 2557.
- _____. **HNQA**. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา : <http://gotoknow.org/blog/practicallykm/10756>. (11 ธันวาคม 2551)
- วรรณ เลิศวิจิตรจรัส, ผู้ประสานงานโครงการ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.),
สัมภาษณ์วันที่ 22 มิถุนายน 2550.
- วิจารณ์ พานิช. การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2548.
- สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์, "ขบวนการจัดการความรู้ ISO, A และงานประจำ" จัดหมายข่าว **KM**. [ออนไลน์].
2/2550 (กรกฎาคม 2550). แหล่งที่มา : <http://www.ricd.go.th/km/latar2.php>. (11 พฤศจิกายน 2551)
- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.). รายงานประจำปี สคส. 2548 ฉบับ **KM** ประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
อุษาการพิมพ์, 2548.
- สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้โครงการพัฒนาส่วนราชการให้เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในส่วนราชการ. [ออนไลน์]. 2548.
แหล่งที่มา : http://www.opdc.go.th/thai/frame_kpi_49/handbook_2549.doc. (11 กรกฎาคม 2551)
- "6 ปีของระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ", **มติชนรายวัน**. (19 พฤศจิกายน 2551) : 7.
- Likert, R. "A Technique for the measurement of attitudes", **Archives of Psychology**. 140 (1932) : 55.

ความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Needs and Uses of Information Resources of Health Science Instructors of Huachiew Chalermprakiet University

จิตติวรรณ สิทธิวัชรธรรม*
ดร.ขวัญฉวี พิศาลพงศ์**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ การใช้ และปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตลอดจนเปรียบเทียบความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ จำแนกตามคณะ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวน 222 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) จากการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. ความต้องการ และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพในทุกด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ ด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศและด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพในทุกด้าน ได้แก่ ด้านผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ด้านแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ และด้านทรัพยากรสารสนเทศ พบว่าอาจารย์มีปัญหาการใช้อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบความต้องการทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า อาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะกายภาพบำบัด มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า อาจารย์ในคณะต่างๆ มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นรายคู่ ได้แก่ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์และคณะแพทยแผนจีน อาจารย์คณะเภสัชศาสตร์และคณะกายภาพบำบัด อาจารย์คณะเภสัชศาสตร์และคณะแพทยแผนจีน อาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์และคณะกายภาพบำบัด อาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์และคณะแพทยแผนจีน อาจารย์คณะกายภาพบำบัดและคณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม และอาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อมและแพทยแผนจีน

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The objective of this research was to study the needs, uses, and problems in using of information resources of instructors in Health Science disciplinary of Hauchiew Chalermprakiet University. The comparative study of the needs and uses of information resources in term of formats of information resources according to their faculties was also included. In this study, the sample group was 222 instructors in the year 2550. Questionnaires were used to get the required information and the obtained data was analyzed by Percentage, Mean, Standard Deviation and the analysis of One- Way ANOVA. The results of this study could be summarized as follows:

1. Needs and uses of information resources of instructors in Health Science disciplinary in respect to a) the content of information resources, b) formats of information resources, c) currency of information resources, and d) language of the information resources, were at a moderate level in all mentioned respects.

2. Problems in using information resources of instructors in Health Science disciplinary in terms of a) the users, b) the information resources, and c) the University Library and its services, were at a moderate level in all mentioned aspects.

3. When compared the needs of information resources in term of formats of information resources of the instructors in Health Science disciplinary according to their faculties, the significant difference of needs at the level of 0.05 was found between the Faculty of Medical Technology and the Faculty of Physical Therapy.

When compared the uses of information resources in term of formats of information resources of the instructors in Health Science disciplinary according to their faculties, the significant differences of uses at the level of 0.05 were found between the Faculty of Nursing and Faculty of Chinese Medicine, Faculty of Pharmacy and Faculty of Physical Therapy, Faculty of Pharmacy and Faculty of Chinese Medicine, Faculty of Medical Technology and Faculty of Physical Therapy, Faculty of Medical Technology and Faculty of Chinese Medicine, Faculty of Physical Therapy and Faculty of Public Health and Environment and Faculty of Public Health and Environment and Faculty of Chinese Medicine.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศหลายประเภท ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน การเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้าวิจัยของ นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นห้องสมุดจึงนับว่าเป็นแหล่งความรู้ที่ดีที่สุดแหล่งหนึ่ง ที่ผู้ใช้บริการสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยห้องสมุดจะทำหน้าที่เป็นแหล่งเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้ผู้ใช้มีต้นทุนแห่งความรู้ (Fund of Knowledge) อย่างเพียงพอ และยังเป็นแหล่งช่วยเสริมสร้างให้ผู้ใช้เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา (Intellectual Skills) ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

จากการที่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่ให้บริการทางวิชาการดังนั้น การจะได้มาซึ่ง ทรัพยากรที่มีคุณภาพและสามารถสนองตอบความต้องการของผู้ใช้บริการได้นั้น ต้องมีการพิจารณาคัดเลือกจัดหา ทรัพยากรในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่มหาวิทยาลัย เปิดสอนเข้ามาไว้ให้บริการ ซึ่งห้องสมุดต้องคำนึงถึง ความสอดคล้องของทรัพยากรสารสนเทศกับหลักสูตรที่เปิดสอนในสาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนสามารถจัดสรร งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เหมาะสมกับสัดส่วนของทรัพยากรที่จะจัดซื้อจัดหาเข้าห้องสมุด และที่สำคัญยิ่ง คือต้องจัดหาทรัพยากรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ จึงจะทำให้ทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภทที่จัด หามานั้น ได้มีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

จากการที่ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีภารกิจหลักเพื่อสนับสนุนด้าน หลักสูตรและการเรียนการสอน จึงมีแผนงานและขั้นตอนการดำเนินงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้เพียงพอและ ทันสมัยตามเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนมีระบบและกลไกในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีการตรวจสอบ ทรัพยากรสารสนเทศจากฐานข้อมูลก่อนการพิจารณาจัดซื้อและประเมินการใช้ทรัพยากรนั้นๆ เพื่อเป็นข้อมูลใน การพิจารณาจัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศให้สนองตอบความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในบรรดา กลุ่มวิชาต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติจัดการเรียนการสอนนั้น กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพนับ เป็นกลุ่มวิชาที่มีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอน และมีการค้นคว้าวิจัยอย่างหลากหลายเป็นจำนวนมากกว่า สาขาวิชาอื่นๆ อีกทั้งผู้วิจัยมีหน้าที่ดูแลการจัดหาและการจัดการทรัพยากรสารสนเทศในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ สุขภาพ จึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาความต้องการ และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์วิชา ดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดหา และการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ บริการยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัย หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
2. เพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัย หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหา- วิทยาลัย หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการ และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ ของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำแนกตามคณะ

สมมติฐานในการวิจัย

1. อาจารย์คณะต่างกันมีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกัน

2. อาจารย์คณะต่างกันมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 349 คน (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2550) จาก 6 คณะ คือ คณะพยาบาลศาสตร์ 55 คน คณะเภสัชศาสตร์ 107 คน คณะเทคนิคการแพทย์ 33 คน คณะกายภาพบำบัด 68 คน คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม 53 คน คณะแพทย์แผนจีน 18 คน และอาจารย์ประจำร่วมสอนจากมหาวิทยาลัยแพทย์แผนจีนเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน 15 คน โดยได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้ง 6 คณะ จำนวน 222 คน

2. แปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คณะต่างๆ ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วย คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะกายภาพบำบัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม และคณะแพทย์แผนจีน

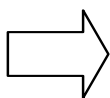
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

คณะต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่

1. คณะพยาบาลศาสตร์
2. คณะเภสัชศาสตร์
3. คณะเทคนิคการแพทย์
4. คณะกายภาพบำบัด
5. คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
6. คณะแพทย์แผนจีน

ตัวแปรตาม

1. ความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ (ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ)
 - 1.1 สื่อสิ่งพิมพ์
 - 1.2 สื่อโสตทัศน์
 - 1.3 สื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ (ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ)
 - 2.1 สื่อสิ่งพิมพ์

- ความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านเนื้อหา ความทันสมัย และ ภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ
- ปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และอาจารย์ประจำร่วมสอนจากมหาวิทยาลัยแพทยแผนจีนเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษามีขั้นตอนดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 200 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เป็นไปตามสัดส่วนของอาจารย์ประจำที่สังกัดคณะต่างๆ ทั้งนี้ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างในคณะใดมีจำนวนน้อยกว่า 30 คน จะปรับเพิ่มเป็น 30 คน เพื่อลดความแตกต่างของจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย ให้มีขนาดเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เท่าเทียมกัน และเหมาะสมกับการใช้สถิติแบบพารามेटริก (Parametric Statistics) ในการทดสอบสมมติฐานสำหรับคณะแพทยแผนจีนมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพียง 28 คน ทั้งนี้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973, p. 125)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะ

คณะ	จำนวน	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
พยาบาลศาสตร์	55	31
เภสัชศาสตร์	107	60
เทคนิคการแพทย์	33	33
กายภาพบำบัด	68	40
สาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม	53	30
การแพทย์แผนจีน	33	28
รวม	349	222

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้จากคณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะกายภาพบำบัด คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมและคณะการแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตามจำนวนและรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้โดยเริ่มแจกแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม 2551 ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2551 จำนวน 300 ฉบับ ปรากฏว่าเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดจำนวน 250 ฉบับ เมื่อนำมาตรวจสอบแล้วพบว่า เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 222 ฉบับเท่านั้น

5. วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) การทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) และสถิติทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้รับจากการวิจัยทำให้ทราบความต้องการ การใช้และปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์ในสาขากลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเข้าห้องสมุด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปิดสอนและตรงกับความต้องการของอาจารย์มากที่สุด ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริการทรัพยากรสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของของอาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ สรุปได้ดังนี้

- อาจารย์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพัฒนาการในวิชาชีพ ใช้ในการผลิตผลงานทางวิชาการและการวิจัย และเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามลำดับ

- อาจารย์ส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศจากศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด รองลงมาคือ ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ 2-3 ครั้งต่อเดือน และใช้ทรัพยากรสารสนเทศทุกวัน/ เกือบทุกวันตามลำดับ ทั้งนี้มีผู้ไม่เคยใช้ทรัพยากรสารสนเทศจากศูนย์บรรณสารสนเทศ

2. จากการศึกษาความต้องการทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ ผลการวิจัยพบว่า

อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือ ภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ รูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ และเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน รองลงมาคือ การแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโสตทัศน ตามลำดับ

ด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา รองลงมาคือ ทรัพยากรสารสนเทศย้อนหลัง 6 เดือน - 1 ปี ย้อนหลัง 1 ปี จนถึง 5 ปี ย้อนหลัง 6 ปี จนถึง 10 ปี ย้อนหลังตั้งแต่ 10 ปี ขึ้น และไม่จำกัดเวลา ตามลำดับ

ด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ ภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอื่นๆ ตามลำดับ

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อาจารย์มีความต้องการฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมทุกคณะใน 3 อันดับแรกได้แก่ ฐานข้อมูล ScienceDirect เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ รองลงมาคือ ฐานข้อมูล Journals@Ovid Full Text เป็นฐานข้อมูลวารสาร อิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมวารสารด้านแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ และฐานข้อมูล ProQuest Digital Dissertations เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรม และบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ตาม ลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะ พบว่าคณะพยาบาลศาสตร์มีความต้องการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 3 อันดับแรกได้แก่ ฐานข้อมูล MD Consult เป็นฐานข้อมูลทางการแพทย์ ให้ข่าวสารและรายงานทางการแพทย์ในการรักษาและใช้ยา ฐานข้อมูล CINAHL เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ด้านพยาบาลศาสตร์ และฐานข้อมูล Up to Date เป็นฐานข้อมูลทางการแพทย์ที่ให้คำตอบสำหรับการรักษา ตามลำดับ

คณะเภสัชศาสตร์ มีความต้องการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 3 อันดับแรกได้แก่ ฐานข้อมูล Science Direct เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์เน้นสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ รองลงมาคือ ฐานข้อมูล MD Consult เป็นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทางการแพทย์ และฐานข้อมูล Up To Date เป็นฐานข้อมูลทางการแพทย์ที่ให้คำตอบสำหรับการรักษา ตามลำดับ

คณะเทคนิคการแพทย์ มีความต้องการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 3 อันดับ ได้แก่ฐานข้อมูล Science Dircet เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์เน้นสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ รองลงมาคือฐานข้อมูล Blackwell Synergy เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ การแพทย์ ฯลฯ และฐานข้อมูล Springer Link เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ การแพทย์ ตามลำดับ คณะกายภาพบำบัด มีความต้องการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 3 อันดับแรกได้แก่ ฐานข้อมูล ProQuest Digital Dissertations เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมและบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก รองลงมาคือ ฐานข้อมูล Jounals@Ovid Full Text เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมทางด้านแพทยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สุขภาพ และฐานข้อมูล Wiley Interscience เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมสาขาเคมี ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิทยาศาสตร์กายภาพ การแพทย์ ตามลำดับ

คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มีความต้องการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 3 อันดับแรกได้แก่ ฐานข้อมูล ScienceDirect เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์เน้นสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ รองลงมาคือฐานข้อมูล ProQuest Digital Dissertations เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรม และบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก และฐานข้อมูล Journals@Ovid Full Text เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมวารสารทางด้านแพทยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ตามลำดับ

คณะแพทยแผนจีน มีความต้องการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 3 อันดับแรกได้แก่ ฐานข้อมูล Up To Date เป็นฐานข้อมูลทางการแพทย์ที่ให้คำตอบสำหรับการรักษา รองลงมาคือ ฐานข้อมูล MD Consult เป็นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทางการแพทย์ และฐานข้อมูล Scopus เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมวารสารทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการแพทย์ ตามลำดับ

3. จากการศึกษาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ ผลการวิจัยพบว่า

อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือ ความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ และรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน รองลงมาคือ การแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโสตทัศน ตามลำดับ

ด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา รองลงมาคือ ทรัพยากรสารสนเทศย้อนหลัง 1 ปี จนถึง 5 ปี ย้อนหลัง 6 เดือน -1 ปี ย้อนหลัง 6 ปี จนถึง 10 ปี ย้อนหลังตั้งแต่ 10 ปี ขึ้น และไม่จำกัดเวลา ตามลำดับ

ด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ภาษาไทย รองลงมาคือภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาอื่นๆ ตามลำดับ

4. จากการศึกษาปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการและทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่า คณะพยาบาลศาสตร์มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ รองลงมาคือ ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

คณะเภสัชศาสตร์มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ รองลงมาคือ ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

คณะเทคนิคการแพทย์มีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ และทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

คณะกายภาพบำบัดมีปัญหาในการใช้ทรัพยากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ รองลงมาคือ ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ และทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

คณะสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ และทรัพยากรสารสนเทศ ตามลำดับ

คณะแพทยแผนจินมีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางและน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือ ทรัพยากรสารสนเทศ และแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ ตามลำดับ

5. ผลการเปรียบเทียบความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ ของอาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ โดยรวมพบว่า อาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์และคณะกายภาพบำบัดมีความต้องการ ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ อาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทั้ง 6 คณะมีความต้องการด้านสื่อสิ่งพิมพ์ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยอาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์และคณะกายภาพบำบัดมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์คณะกายภาพบำบัดและคณะแพทยแผนจิน มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านสื่อโสตทัศน์ อาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทั้ง 6 คณะมีความต้องการสื่อโสตทัศน์ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยอาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์และคณะกายภาพบำบัดมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์และคณะแพทยแผนจินมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทั้ง 6 คณะมีความต้องการด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยอาจารย์คณะเภสัชศาสตร์และคณะแพทยแผนจินมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์คณะกายภาพบำบัดและคณะแพทยแผนจิน มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทั้ง 6 คณะ มีการใช้ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมแตกต่างกัน โดยอาจารย์คณะเภสัชศาสตร์และคณะกายภาพบำบัด มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์คณะเภสัชศาสตร์และคณะ แพทย์แผนจีน มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์คณะเทคนิค การแพทย์และคณะกายภาพบำบัด มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์คณะกายภาพบำบัดและคณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์ สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของของอาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหา- วิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ อภิปรายได้ดังนี้

อาจารย์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจหลักของอาจารย์คือการจัดการการเรียนการสอน ดังนั้นอาจารย์จึงต้องใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อเตรียมการสอน รองลงมาคือ ใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพัฒนาการในวิชาชีพ และใช้ในการ ผลิตผลงานทางวิชาการและการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์มีภารกิจในการผลิตผลงานทางวิชาการและทำวิจัย เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งใช้ในการพัฒนานตนเองให้เป็นผู้มีความรอบรู้กว้างขวางขึ้นทันต่อการ เปลี่ยนแปลง โดยนำองค์ความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดแก่นักศึกษา ทำให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพต่อไป

อาจารย์ส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศจากศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์บรรณสารสนเทศเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศของ มหาวิทยาลัย จึงทำให้อาจารย์มีความสะดวกในการมาใช้บริการมากกว่าแหล่งทรัพยากรสารสนเทศอื่นๆ

2. จากการศึกษาด้านความต้องการทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์ ทั้ง 6 คณะ ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะกายภาพบำบัด คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม และ คณะแพทย์แผนจีน มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ มีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการสอนและการค้นคว้าวิจัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ ค่าเฉลี่ยของความต้องการทรัพยากรสาร- สนเทศในด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน และการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน และการแพทย์และสาขาวิชา ที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์หรือความสอดคล้องกัน จึงทำให้อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อใช้ ประกอบการเรียนการสอนเพราะอาจารย์ต้องสอนวิชาพื้นฐานก่อน เพื่อเป็นการปรับพื้นฐานไปสู่วิชาการแพทย์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งอาจารย์อาจต้องการสารสนเทศในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ เพื่อผลิต ผลงานทางวิชาการอีกด้วย

ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ในภาพรวมทรัพยากรสารสนเทศที่อาจารย์มีความต้องการมากที่สุดคือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เพราะสื่ออิเล็กทรอนิกส์บันทึกสารสนเทศทางวิชาการที่ทันสมัย และสามารถเผยแพร่ได้รวดเร็วมากกว่าสื่ออื่นๆ ตลอดจนสามารถเข้าถึงสารสนเทศดังกล่าวได้ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าอาจารย์มีความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์และ สื่อโสตทัศนในภาพรวม น้อยกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นศาสตร์ที่มีวิทยาการใหม่ๆ และมีการเผยแพร่สารสนเทศที่ทันสมัยเหล่านี้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนมีการเผยแพร่ช้ากว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งสื่อโสตทัศนบางประเภทก็ไม่นิยมในการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนหรือการค้นคว้าวิจัย เช่น วัสดุย่อส่วน (ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิช ฯลฯ) แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากสื่อสิ่งพิมพ์ในรายประเภทแล้ว อาจารย์มีความต้องการและมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ/ตำรา รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ในระดับมากเนื่องจากหนังสือ/ตำรานำเสนอทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานด้านต่างๆ สำหรับรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์เป็นรายงานผลการค้นคว้าวิจัยที่มีเอกสารหลักฐานการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ ตามหลักวิชาการมีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างชัดเจนตรวจสอบได้และมีผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ อาจารย์จึงต้องการสิ่งพิมพ์ประเภทดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การผลิตผลงานทางวิชาการ และการวิจัย ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่ให้อข้อมูลทางวิชาการที่เชื่อถือได้ยังมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของอาจารย์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา และย้อนหลัง 6 เดือน -1 ปี ส่วนทรัพยากรสารสนเทศย้อนหลัง 1 ปี จนถึง 5 ปี ย้อนหลัง 6 ปี จนถึง 10 ปี ย้อนหลังตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไปอาจารย์มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการไม่จำกัดเวลาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นศาสตร์ที่มีพัฒนาการความเคลื่อนไหวก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อาจารย์ในสาขานี้จะต้องติดตามให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ จึงมีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศที่ใหม่ ทันสมัย ซึ่งตรงกับความต้องการ และความสนใจในช่วงเวลาปัจจุบัน

ด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือ ตำรา และบทความวิจัยในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีการจัดพิมพ์และเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ จำนวนมาก โดยมีเนื้อหาที่ทันสมัยและทันต่อความก้าวหน้าในสาขาวิชามากกว่าภาษาอื่นๆ ซึ่งภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารกันทั่วโลก ประกอบกับอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท (ร้อยละ 78.38) และปริญญาเอก (ร้อยละ 8.11) จึงทำให้มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษที่จะทำความเข้าใจเนื้อหาได้ และอาจารย์มีความต้องการภาษาไทยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ส่วนใหญ่เป็นคนไทยมีความคุ้นเคยกับภาษาไทย มีความถนัด และสามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ดีมากกว่าภาษาอื่น

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ อาจารย์มีความต้องการฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมทุกคณะใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ฐานข้อมูล Science Direct เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ รองลงมาคือ ฐานข้อมูล Journals@Ovid Full Text เป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมวารสารด้านแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ และฐานข้อมูล ProQuest Digital Dissertations เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรม และบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ทั้งนี้เนื่องจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนำเสนอสารสนเทศทางวิชาการฉบับเต็ม (Full text) ที่ทันสมัยในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และให้ข้อมูลด้านการวิจัย อีกทั้งเป็นฐานข้อมูลที่มีความครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ในด้านนี้ และเป็นฐานข้อมูลที่รู้จักของนักวิชาการและนักวิจัยในสาขานี้เป็นอย่างดี โดยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาต่างๆ ได้ดี และยังให้ข้อมูลทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ได้ ซึ่งฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้มีการจัดเก็บ รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศจากเอกสารหลายประเภท เช่น วารสาร เอกสารการประชุม และหนังสือ เป็นต้น โดยมีเนื้อหาครอบคลุมหลากหลายวิชาทั้งสาขาวิชากว้าง ๆ หรือหัวข้อที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้จึงทำให้ผู้ใช้บริการฐานข้อมูลในปัจจุบันได้รับสารสนเทศที่มีความทันสมัยอยู่เสมอ

เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะ พบว่า คณะพยาบาลศาสตร์มีความต้องการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอันดับแรก คือ ฐานข้อมูล MD Consult ซึ่งเป็นฐานข้อมูลทางการแพทย์ ให้ข่าวสารและรายงานทางการแพทย์ในการรักษาและใช้ยา ทั้งนี้เนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลทางการแพทย์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลรักษา และการให้การพยาบาลที่ต้องอยู่บนพื้นฐานวิชาชีพทางการแพทย์

คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อมมีความต้องการใช้ฐานข้อมูล ScienceDirect เป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์เน้นสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวมีเนื้อหาวิชาที่หลากหลายสาขา เป็นพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับศาสตร์ทางด้านต่างๆ อีกทั้งฐานข้อมูล ScienceDirect เป็นฐานข้อมูลที่ให้บริการมาเป็นเวลานาน มีความน่าเชื่อถือทางด้านข้อมูลวิชาการในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

คณะกายภาพบำบัดมีความต้องการใช้ฐานข้อมูล ProQuest Digital Dissertations เป็นอันดับแรก ทั้งนี้ฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมและบทคัดย่อของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งอาจารย์อาจมีความต้องการในการใช้ฐานข้อมูลดังกล่าวเพื่อผลิตผลงานวิจัย ส่วนฐานข้อมูลที่อาจารย์มีความต้องการใช้รองลงมาคือ ฐานข้อมูล Journals@Ovid Full Text ซึ่งเป็นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมวารสารทางด้านแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยอาจารย์คณะกายภาพบำบัด นำข้อมูลทั้งสองด้านมาสนับสนุนเพื่อประกอบการเรียนการสอน เพราะเป็นฐานข้อมูลที่มีความทันสมัยให้ความรู้และทักษะในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาโรค และฟื้นฟูสมรรถภาพ มีวิวัฒนาการความก้าวหน้าของวงการวิชาชีพกายภาพบำบัด

คณะแพทย์แผนจีนมีความต้องการใช้ฐานข้อมูล Up To Date เป็นอันดับแรก เนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นฐานข้อมูลทางการแพทย์ที่ให้คำตอบสำหรับการรักษา ได้ตรงจุดจากประสบการณ์ของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางอายุรศาสตร์ เวชศาสตร์ครอบครัว นรีเวชและกุมารเวช เป็นประโยชน์ต่อแพทย์ในการรักษาผู้ป่วยในการดูแลสุขภาพตนเอง อีกทั้งฐานข้อมูลดังกล่าวมีการปรับเนื้อหาให้ทันสมัยเป็นประจำทุก 4 เดือน

3. จากการศึกษาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ ผลการศึกษาพบว่า

อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ ความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ เนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ และรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน การแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันมาก ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน และการแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์หรือสอดคล้องกัน อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อประกอบการเรียนการสอนในวิชาพื้นฐานและวิชาเฉพาะสาขา โดยมีการจัด การเรียนการสอนเพื่อปรับพื้นฐานไปสู่วิชาการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง

ด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่อาจารย์มีการใช้มากที่สุด ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เนื่องจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้มีการบันทึกสารสนเทศทางวิชาการที่ทันสมัยและสามารถเผยแพร่ได้รวดเร็วมากกว่าสื่ออื่นๆ ตลอดจนสามารถเข้าถึงสารสนเทศทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ส่วนการใช้สื่อโสตทัศนอยู่ในระดับน้อย

ด้านความทันสมัยของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทรัพยากรสารสนเทศที่อาจารย์มีการใช้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา ย้อนหลัง 1 ปี จนถึง 5 ปี ย้อนหลัง 6 เดือน - 1 ปี และย้อนหลัง 6 ปี จนถึง 10 ปี ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์บรรณสารสนเทศไม่มีฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้บริการแก่อาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จึงทำให้อาจารย์ได้มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ไม่ค่อยมีความทันสมัยมาก ส่วนย้อนหลังตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป และไม่จำกัดเวลาอาจารย์มีการใช้ในระดับน้อย

ด้านภาษาของทรัพยากรสารสนเทศ อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทรัพยากรสารสนเทศที่อาจารย์มีการใช้มากที่สุด ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่เป็นคนไทยมีความคุ้นเคยกับภาษาไทย ซึ่งการใช้สารสนเทศที่เป็นภาษาไทยนั้นอาจารย์มีความถนัด และสามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ดีมากกว่าภาษาอื่น ๆ ส่วนภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารกันทั่วโลก ประกอบกับอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นผู้มีความรู้มีคุณวุฒิสูง มีความสามารถที่จะแปลเนื้อหาภาษาอังกฤษได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง จึงทำให้มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ ที่จะทำความเข้าใจเนื้อหาได้ ส่วนภาษาจีนอยู่ในระดับน้อย และภาษาอื่นๆ มีความต้องการน้อยที่สุด

4. จากการศึกษาปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้ง 6 คณะ ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการที่อาจารย์ขาดทักษะการใช้เครื่องมือในการสืบค้นหรือไม่ ทราบวิธีการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล จึงทำให้อาจารย์ค้นหาสารสนเทศไม่พบหรือได้สารสนเทศที่ไม่ตรงกับความต้องการ รองลงมาคือ ด้านแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ โดยศูนย์บรรณสารสนเทศขาดการส่งเสริมให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ จึงทำให้อาจารย์ได้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศไม่ตรงกับความต้องการ และด้านทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์บรรณสารสนเทศจัดหาทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอกับความต้องการของอาจารย์

เมื่อพิจารณาเป็นรายคณะพบว่า คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะกายภาพบำบัดมีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ โดยศูนย์บรรณสารสนเทศขาดการส่งเสริมให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ ได้มีการฝึกภาคปฏิบัติให้แก่นักศึกษาภายนอกมหาวิทยาลัยและต้องฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย สัปดาห์ละ 3-5 วัน อาจารย์คณะเภสัชศาสตร์มีการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการทางเภสัชกรรมเป็นส่วนใหญ่ และต้องนิเทศนักศึกษาฝึกปฏิบัติในหน่วยงานภายนอก และอาจารย์คณะกายภาพบำบัดได้มีการฝึกภาคปฏิบัติให้แก่นักศึกษาภายนอก มหาวิทยาลัยและต้องนิเทศนักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติในคลินิกกายภาพบำบัดตลอดเวลา ซึ่งทำให้อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศในช่วงเวลาที่ศูนย์บรรณสารสนเทศได้กำหนดไว้

คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอาจารย์ไม่ทราบแหล่งในการค้นหาและวิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ และอาจารย์ทราบวิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศแต่ค้นหาไม่พบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ยังไม่เข้าใจระบบการจัดเก็บ และการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารสนเทศ และอาจารย์ขาดทักษะการใช้เครื่องมือในการสืบค้นหรือไม่ทราบวิธีการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลต่างๆ

คณะแพทย์แผนจีนมีปัญหาในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับแพทย์แผนจีนบางส่วนให้บริการที่คณะตลอดจนอาจารย์ชาวจีนมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อเดินทางกลับประเทศทุก 6 เดือน จึงทำให้อาจารย์ไม่ได้มาใช้บริการที่ศูนย์บรรณสารสนเทศ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางและน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศ เนื่องจากอาจารย์ไม่ทราบแหล่งในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ศูนย์บรรณสารสนเทศ

5. จากการศึกษาเปรียบเทียบความต้องการ และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ โดยรวมพบว่า อาจารย์ต่างคณะกันมีความต้องการ และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการผลการทดสอบสมมุติฐานจะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากโดยธรรมชาติของการเรียนการสอนในแต่ละคณะวิชามีเนื้อหาวิชาเฉพาะด้าน ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์มีการเรียนการสอนทางด้านการดูแลผู้ป่วย อนามัยครอบครัว และอนามัยชุมชน คณะสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสาธารณสุขมีการเรียนการสอนทางด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และอาชีวอนามัย คณะเทคนิคการแพทย์มีการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการ เพื่อการตรวจวิเคราะห์เกี่ยวกับเลือด สารที่คัดหลั่งออกจากร่างกาย แต่คณะกายภาพบำบัดมีการเรียนการสอนทางด้านกล้ามเนื้อ กระดูก เอ็น และข้อ คณะแพทย์แผนจีนมีการเรียนการสอนทางด้านการแพทย์แผนจีน ยาสมุนไพรจีนแบบประยุกต์ การนวด การกดจุด และการฝังเข็ม และคณะเภสัชศาสตร์มีการเรียนการสอนทางด้านเภสัชกรรม การผลิตเภสัชภัณฑ์สำเร็จรูป และการบริหารจัดการธุรกิจยาและสาธารณสุข ซึ่งทำให้มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งจัดพิมพ์/ผลิตและเผยแพร่ทั้งในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่แตกต่างกัน โดยมีจุดเน้นที่ไม่เหมือนกันในแต่ละสาขาวิชา บางสาขาวิชาอาจนิยมเผยแพร่ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ในขณะที่บางสาขาวิชาอาจนิยมเผยแพร่ในรูปแบบสื่อโสตทัศน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งจากการที่อาจารย์แต่ละคนในแต่ละสาขาวิชาและในช่วงอายุที่มีความแตกต่างกัน อาจมีความถนัดและความเคยชินในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นส่วนใหญ่อาจารย์สาขาวิชาแตกต่างกัน จึงมีความต้องการและมีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้เพียงพอกับความต้องการของอาจารย์ เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า อาจารย์มีการใช้ทรัพยากรสารสนเทศจากแหล่งศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติมากที่สุด
2. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศทางด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน และการแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผลการศึกษาอาจารย์มีความต้องการและการใช้เนื้อหาดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน
3. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า อาจารย์มีความต้องการและการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด ศูนย์บรรณสารสนเทศควรพิจารณาจัดหาสื่อดังกล่าวให้บริการให้เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจัดหาฐานข้อมูล ScienceDirect, Journals@Ovid Full Text, และ ProQuest Digital Dissertations เป็นลำดับแรก
4. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีความทันสมัย เนื่องจากสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นศาสตร์ที่มีพัฒนาการ ความเคลื่อนไหวก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจารย์ในสาขานี้จะต้องติดตามให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงมีความต้องการทรัพยากรสารสนเทศที่ใหม่ ทันสมัย ซึ่งตรงกับความต้องการ ความสนใจ ในช่วงเวลาปัจจุบัน
5. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า อาจารย์มีความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 2 ภาษา มากที่สุด
6. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดหาและจัดให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ โดยพิจารณาตามธรรมชาติของแต่ละสาขาวิชา เนื่องจากส่วนใหญ่อาจารย์ที่ต่างคณะกันมีความต้องการและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบที่แตกต่างกัน
7. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดให้มีการทดลองใช้และอบรมการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานScienceDirect, Journals@Ovid Full Text, และ ProQuest Digital Dissertations ฯลฯ ให้แก่อาจารย์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อนำเสนอให้อาจารย์เข้ามาใช้สืบค้นและเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดซื้อฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวต่อไป
8. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรประสานงานกับอาจารย์ประจำคณะเพื่อจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะ หนังสือ/ตำรา รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน โดยให้เพียงพอกับความต้องการและการใช้ของอาจารย์
9. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดหาและทำสื่อมัลติมีเดีย (วีซีดีรอม, วีซีดี, ดีวีดี) เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของอาจารย์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
10. ศูนย์บรรณสารสนเทศควรจัดบรรณารักษ์เพื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการของศูนย์ฯ ตลอดจนให้คำแนะนำ/ อบรม เกี่ยวกับแหล่งในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ รวมทั้งวิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยควรจัดส่งบรรณารักษ์ไปดำเนินการดังกล่าวยังคณะต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำ/ อบรมดังกล่าวนี้ควรจัดอย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการและการใช้ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติในเชิงลึก
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการ และการใช้ทรัพยากรสารสนเทศด้านเนื้อหาของทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บรรณานุกรม

- กิดานันท์ มลิทอง. ซีดี-รอม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2538.
- ขนิษฐา พลและการ. ความต้องการสารสนเทศและปัญหาของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.
- จิรวรรณ ภักดีบุตร. ผู้ใช้และผู้บริการสารนิเทศ: เอกสารการสอนชุดวิชาสารนิเทศเบื้องต้น หน่วยที่ 5. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2532.
- จิราภรณ์ ไทยโกษา. การใช้สารสนเทศภาคเหนือของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. บริการสารนิเทศ. ปทุมธานี: สาขาสารนิเทศ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2537.
- ชุดิมา สัจจนันท์. สารนิเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. นนทบุรี : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมราช, 2530.
- ณรงค์ บ่อมบุผา. การเลือกฐานข้อมูลระบบออนไลน์ หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2533.
- ดวงใจ ตีระประเสริฐสิน. การใช้สารสนเทศเพื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- ทิพย์วัลย์ ตูลยะสุข. การจัดทำบรรณานุกรมและสาระสังเขป. ขอนแก่น : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.
- นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ. "บริการสนเทศ : ความหมายและประเภท". วารสารห้องสมุด. 27, 1 (2526) : 17-23
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. การใช้ห้องสมุดยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- นุชรี ตรีโรจน์วงศ์. คู่มือการเขียนบทนิพนธ์. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุญถิ่น คัดโร. วัสดุสารสนเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- ประภาพันท์ พลายจันทร์. เกษตรศาสตร์ : วรรณกรรม. เชียงใหม่: ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.
- ประภาวดี สืบสนธิ์. ความต้องการใช้สารสนเทศ หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2539.

- ประภาส พาวินันท์ และศิริพร ชิตพันธ์. แหล่งสารสนเทศเพื่อการศึกษา. เพชรบุรี: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรรณิในพระบรมราชูปถัมภ์, 2539.
- พลพิทักษ์ พวงมาลา. ความต้องการการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของผู้บริหาร คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.
- พวา พันธุ์เมฆา. สารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- พิชชุตตา ศรีอนันต์. "ความพึงพอใจในการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง". วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. 8,2 (2548) : 122-135.
- ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ. "กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทางครุศาสตร์" วารสารครุศาสตร์, 29, 1 (2543) : 51-57.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. ฐานข้อมูลที่ให้บริการ. [ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา : <http://www.lib.buu.ac.th/webnew/datar/index.html>. (25 ธันวาคม 2550)
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า. มหาสารคาม : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สาขาศิลปศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาบริการและเผยแพร่สารนิเทศ หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. คู่มือและหลักสูตรปีการศึกษา 2549. สมุทรปราการ : เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์, 2549.
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. แผนจัดหาและวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ. รายงานการประเมินตนเองฉบับที่ 6. สมุทรปราการ : ศูนย์บรรณสารสนเทศ, 2549.
- มะลิวรรณ สุวรรณพฤกษ์. การใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานวิจัยและการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 2547.
- แมนมาส ขวลิต. สารนิเทศและสารนิเทศศาสตร์: เอกสารการสอนชุดวิชาสารนิเทศศาสตร์เบื้องต้นหน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.
- รุ่งทิวา ศรีโรจน์. ความต้องการและการใช้สารสนเทศเพื่อการสอนของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. รายงานการศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- วราภรณ์ นิสัยนัต. การใช้สารสนเทศอินเทอร์เน็ตเพื่อการสอนของอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.
- วัชรียพร คุณสนอง. การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2546.
- วิลาลย์ สุวรรณสัมฤทธิ์. สารนิเทศศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: หอสมุด คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533.
- ศิริพร เรืองสิขยานิช. การใช้ทรัพยากรสารสนเทศของอาจารย์และนักศึกษาในห้องสมุดคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.

- ศิริพร สุวรรณะ. การศึกษาความต้องการสารสนเทศในสาขาวิชาสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักบรรณสารการพัฒนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2529.
- สมาน ลอยฟ้า. "การรู้สารสนเทศ: ทักษะที่จำเป็นสำหรับสังคมสารสนเทศ". *บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ มข.* 19,1 (2544) : 1-5.
- สายฝน บุษ. "ความต้องการและสภาพการใช้สารนิเทศของนักศึกษาและอาจารย์ในสถาบันวิทยบริการ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล", *วารสารห้องสมุด.* 46,3 (2545) : 67-76.
- สีปาน ทวีสิน. "Internet สำหรับบรรณารักษ์งานบริการสารนิเทศ", *วารสารห้องสมุด.* 40, 2 (2539) : 44-57.
- สุชาติ ชินะจิตร. การสืบค้นสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. *สื่อทัศนในห้องสมุด.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543.
- เสริมศรี ไชยสร. *พื้นฐานการสอน.* เชียงใหม่: สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
- เหลาทอง สุริยะ. การใช้สารนิเทศของอาจารย์คณะสัตวแพทยศาสตร์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.
- อัญชลี สากระแสร. *ความต้องการและการใช้สารสนเทศสิ่งแวดล้อมของอาจารย์ผู้สอนวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยของรัฐ.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- อุทัย ทุดิยะโพธิ. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศ หน่วยที่ 1-8.* นนทบุรี: สุโขทัยธรรมาราช, 2533.
- เอื้อมพร ทศนประสิทธิผล. *สารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2542.
- Atilgan, D. & Bayram, O. **An Evaluation of Faculty Use of the Digital Library at Ankara University.** Turkey. [Online]. 2006. Available : <http://www.elsevier.com>. (4 January 2008)
- Auster, Ethel. "Organizational behavior and Information seeking lessons for librarians". **Special libraries.** 73 (July 1982) : 173-182.
- Ashley, N. W. "Diffusion of Network Information Retrieval in Academic (Internet)", **Dissertation Abstracts International.** 56, 5 (1995) : 1870A.
- Barton, M. N. & Bell, M. V. **Reference Books: a Brief Guide.** 17th ed. Baltimore Maryland: Enoch Pratt Free Library, 1970.
- Curtis, K. L. "Information-Seeking Behavior of Health Sciences Faculty: the Impact of New Information Technologies", **Bulletin of the Medical Library Association.** 58,4 (1997) : 402-410.
- Gates, J. K. **Guide to the Use of Libraries and Information Sources.** New York : McGraw-Hill, 1994.
- King, D. W. & King, L. L. **Issues and Resolutions : A summary of Pre-conference and Information Science.** Maryland : Zing Research, 1979.
- Kumar, K. **Reference Service.** 4th ed. New Dehill: Vani Educational Book, 1984.
- Li, Tze-chung. **An Introduction to Online Searching.** Westport, Conn. : Greenwood Press, 1985.
- Menzel, Herbert. **Information needs and uses in science and technology.** In carlos a cuadra (Ed.) **Annual Review of Information Science and Technology.** New York : John Wiley, 1967.
- Needham, Gill. "Information use by Teachers in Junior Schools", **Education Libraries Bulletin,** 24 (1981) : 30-34.
- Pao, Miranda Lee. **Concepts of information need: Tools.** Littleten: Libraries Unlimited, 1989.
- Razzaghi, F. "How selected Faculty in Seven Medical Schools in Texas Meet their Information Needs", **Dissertation Abstracts International.** 51, 6A (1990) : 1815.
- Safyan, Susan A. "Access to Information for Environmentalists: A Library Perspective", **Canadian Library Journal.** 47, 5 (October 1990) : 337-343

การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

The Use of Internet for Public Relations of University Libraries

กมลทิพย์ ฌ สงขลา*

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ ปัญหาและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดของมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีความรู้ด้านการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ และได้รับความรู้จากประสบการณ์การทำงาน มีส่วนร่วมในการเลือกใช้สื่อ ผู้ปฏิบัติงานได้ผ่านอบรมสัมมนาด้านการใช้อินเทอร์เน็ต และใช้อินเทอร์เน็ตในการประชาสัมพันธ์ทุกวัน มีระยะเวลาการใช้ครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยช่องทางในการกระจายข่าวประชาสัมพันธ์นั้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้เว็บไซต์ห้องสมุด ประเภทของ Social media ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มากที่สุดคือ Facebook มีการเผยแพร่ข้อมูลบริการ และกิจกรรมของห้องสมุดที่ผ่านอินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการใช้บริการบนอินเทอร์เน็ตของมากที่สุดคือเว็บไซต์ ผู้ปฏิบัติงานมีปัญหาในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ที่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่มากที่สุดคือห้องสมุดมีจำนวนของผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์น้อย รองลงมาคือการผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ ผู้ปฏิบัติงานมีทัศนคติโดยรวมอยู่ในเชิงบวกต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีทัศนคติมากที่สุดคืออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน รองลงมาคือการกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข่าวสารได้โดยไม่จำกัดสถานที่

การดำรงอยู่ขององค์กรในปัจจุบันคือการได้รับการสนับสนุนและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า และการที่จะได้มาซึ่งการเป็นที่นิยมชมชอบ การยอมรับรวมทั้งการมีชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีนั้น ส่วนใหญ่ได้มาจากการประชาสัมพันธ์ เพราะการประชาสัมพันธ์ คือ การกระทำทั้งสิ้น ทั้งหลาย ทั้งปวง ที่เกิดจากการวางแผนล่วงหน้า (เสรี วงษ์มณฑา, 2540, หน้า 1) การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการขององค์กรที่มีแผนการกระทำต่อเนื่อง (เกษม จันทรน้อย, 2537, หน้า 12) ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างทัศนคติและความสัมพันธ์ของหน่วยงานกับสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นจึงเป็นลักษณะการสื่อสารแบบสองช่องทาง คือ เผยแพร่ข่าวสารและความคิดเห็นจากองค์กรไปสู่ประชาชน และในขณะเดียวกันก็รับฟังความคิดเห็นและเสียงตอบรับจากประชาชนที่มีต่อองค์กร และยังเป็นการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจโดยตั้งอยู่บนความเป็นจริง เป็นการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนปฏิบัติก่อนการดำเนินงาน โดยการประชาสัมพันธ์จะมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความนิยม สร้างชื่อเสียงและป้องกันชื่อเสียง แสวงหาความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร (ลักษณ์ สตะเวทิน, 2540, หน้า 8-9)

การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญมาก ซึ่งจะเห็นได้จากนโยบายขององค์กรต่างๆ ที่ได้กำหนดแผนการประชาสัมพันธ์เอาไว้อย่างชัดเจน การประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร สามารถช่วยแก้ไขความเข้าใจผิดของประชาชนกับองค์กร และช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง หรือกลุ่มที่ให้ความสนับสนุนแก่องค์กร (เสกสรร สายสีสอด, 2549, หน้า 5-7) นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ยังเป็นหนึ่งในแผน

*นักศึกษานิเทศศาสตร์ วิทยาลัยการศึกษาศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสาขาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปฏิบัติงานของแต่ละองค์กร โดยมีหลักการปฏิบัติเบื้องต้นคือ กระตุ้นให้บุคลากรมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคมเปลี่ยนแปลงอดีตและสร้างความถูกต้องต่อประชาชนและสังคม ให้บริการลูกค้าโดยไม่เลือกเวลาและบุคคล สร้างความสัมพันธ์และมีมิตรไมตรีที่ดีต่อประชาชนเพื่อความเจริญก้าวหน้าของกิจการงานและสังคม ต้องดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และซื่อสัตย์ ทำความเข้าใจ ให้ความรู้ให้การศึกษาแก่ประชาชน (วิจิต อาวะกุล, 2541, หน้า 44) ดังนั้นองค์กรต่างๆ จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ และนำเอาการประชาสัมพันธ์มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ แม้กระทั่งห้องสมุดซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่หวังผลกำไรก็ได้้นำการประชาสัมพันธ์เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน ห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และใช้ประโยชน์ของห้องสมุดได้อย่างเต็มที่

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด คือ การเผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรม หรือนโยบายต่างๆ ของห้องสมุดไปยังกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร ห้องสมุดเป็นแหล่งให้บริการสารสนเทศแก่คนในสังคมและสนับสนุน ให้มีผู้ใช้บริการ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงช่วยสนับสนุน ให้เกิดการเข้าใช้ทรัพยากรของห้องสมุดและช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อห้องสมุดมากขึ้น นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดยังสามารถเปลี่ยนแปลงการใช้บริการห้องสมุดที่ผิดจุดมุ่งหมายได้อีกด้วย (ปิยพัชร์ บัวทอง, 2542, หน้า 2)

การประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ต้องสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แต่ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม หากไม่มีสื่อที่เป็นตัวกลางในการกระจายข่าวสารขององค์กร หรือเลือกใช้ไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแล้ว การดำเนินการประชาสัมพันธ์นั้นก็จะไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพราะฉะนั้นองค์กรจึงต้องให้ความสำคัญกับสื่อประชาสัมพันธ์ (อรุณรัตน์ ชินวรรณ, 2553, หน้า 22) ซึ่งสื่อแต่ละประเภทจะมีลักษณะ รูปแบบในการใช้ และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป (เกษม จันทรน้อย, 2537, หน้า 23) สื่อช่วยให้ประชาสัมพันธ์ได้รวดเร็ว ชัดเจน และสนใจได้ผลดียิ่ง (วิจิต อาวะกุล, 2541, หน้า 102) สื่อประชาสัมพันธ์ที่คุ้นเคย ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ป้ายโฆษณา ใบปลิว ใบปิด แผ่นพับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอินเทอร์เน็ต (เสรี วงษ์มณฑา, 2546, หน้า 28)

อินเทอร์เน็ตเป็นหนึ่งในสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้กันมากในยุคนี้ เพราะ อินเทอร์เน็ตจัดเป็นสื่อประเภท Internet Based Media การนำเสนอผ่านสื่อจึงจะต้องใส่ไว้ในเรื่องของเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจเป็นพิเศษ นอกจากนี้การที่อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความสามารถในการติดต่อ 2 ทิศทางจึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกันได้ อินเทอร์เน็ตเป็นมากกว่าการเป็นช่องทางในการจัดจำหน่ายแต่เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่สามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรในราคาที่ไม่แพง เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สื่อชนิดอื่น (อุบลวรรณ ปิติพัฒนาโชษิต, 2545, หน้า140) โดยเฉพาะ Social Media หรือสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการรวมตัวกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มคนรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏตัวบนอินเทอร์เน็ตที่เรียกว่า ชุมชนออนไลน์ (community online) ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมเสมือน (virtual community) สังคมประเภทนี้จะเป็นการให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิด แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยมีการขยายตัวผ่านการติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นเครือข่าย (network) เช่น เว็บไซต์ Hi5, Facebook, Myspace, YouTube, Twitter เป็นต้น (อุษา ศิลป์เรืองวิไล และเศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, ม.ป.ป)

อินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างโดยไม่จำกัดกลุ่มและถิ่นที่อยู่ของผู้รับสาร สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถสร้างกระบวนการปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้สื่ออินเทอร์เน็ตยังสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา สามารถให้ข่าวสาร ข้อมูลได้มากกว่าสื่อชนิดอื่นๆ ทั้งข้อความภาพและเสียง และยังเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ที่ใช้งบ

ประมาณน้อยแต่ประสิทธิภาพสูง และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่จำเพาะเจาะจง (selective) โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณภาพ

มีการศึกษา มีสถานภาพทางเศรษฐกิจดี และมีกำลังซื้อ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักในการประชาสัมพันธ์ทางการตลาด และยังสร้างภาพลักษณ์ให้กับสถาบันหรือบริษัทได้ โดยไม่จำกัดอยู่เพียงท้องถิ่นหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพียงอย่างเดียว (เสกสรร สายสีสอด, 2549, หน้า 195-196) อย่างไรก็ตามสื่อประชาสัมพันธ์เป็นเพียงตัวกลางระหว่างองค์กรกับกลุ่มเป้าหมาย การที่สารนั้นจะถูกส่งไปยังผู้รับได้มากหรือน้อย และผู้รับสามารถที่จะตีความสิ่งที่ส่งมาได้เพียงใด ส่วนประกอบสำคัญไม่ใช่เพียงประสิทธิภาพของทั้งผู้รับสารเท่านั้น หากแต่ยังต้องขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและความสามารถของผู้ส่งสารอีกด้วย

ปัจจุบันทุกองค์กรรวมทั้งห้องสมุด ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในงานประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต เนื่องจากข้อดีและบริการต่างๆ ที่มีบนระบบอินเทอร์เน็ต สังเกตได้จากห้องสมุดในแต่ละที่มีเว็บไซต์ของตัวเอง และมีการให้บริการผ่านระบบออนไลน์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย (2) เพื่อศึกษาปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และ (3) เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์

การศึกษาเรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย เป็นการวิจัยเชิงคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างคือผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจำนวน 89 คน ซึ่งได้มาโดยการเทียบจากตาราง Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการใช้ ปัญหาและทัศนคติที่มีต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และแบบบันทึกข้อมูลเว็บไซต์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการใช้เว็บไซต์ขององค์กรในการประชาสัมพันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั่วประเทศจำนวน 89 แห่ง ห้องสมุดละ 1 ชุด และได้กลับคืนมาจำนวน 77 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.51 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ โดยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความรู้พื้นฐานด้านการประชาสัมพันธ์ และการประชาสัมพันธ์ขององค์กร และการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งแบบวิเคราะห์เว็บไซต์ ใช้ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ ข้อมูลด้านปัญหาและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ ใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบสมมติฐานใช้ค่าไคสแควร์ (Chi-square) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยใช้ t-test

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีมากที่สุด สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และมีตำแหน่งงานบรรณารักษ์มากที่สุด ส่วนผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งประชาสัมพันธ์ และสำเร็จการศึกษาสาขาวิชาประชาสัมพันธ์มีจำนวนน้อยมาก ซึ่งผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เหล่านี้ไม่มีประสบการณ์ด้านการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสฎมล มาเจริญ (2550) ซึ่งพบว่า ผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์ ไม่มีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ และงานวิจัยของ รัตนา ศรีชนะชัยโชค (2533) พบว่า ไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์โดยตรง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ในเรื่อง การประชาสัมพันธ์ด้วย ส่วนเพทาย นาคสุข (2541) ศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชนสำหรับ นักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการประชาสัมพันธ์

ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ด้านการ ใช้สื่อประชาสัมพันธ์ และได้รับความรู้จากประสบการณ์การทำงาน มีส่วนร่วมในการเลือกใช้อินเทอร์เน็ต ด้านการประเมินผล การประชาสัมพันธ์พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ทุกปี ด้วยการ ใช้แบบประเมินผลโดยผู้ใช้ ผู้ปฏิบัติงานได้ผ่านอบรมสัมมนาด้านการใช้อินเทอร์เน็ต และใช้อินเทอร์เน็ตในการ ประชาสัมพันธ์ทุกวัน โดยมีระยะเวลาการใช้ครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยช่องทางในการกระจายข่าวประชาสัมพันธ์นั้น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ใช้เว็บไซต์ห้องสมุด รองลงมาใช้ Social media ส่วนประเภทของ Social media ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มากที่สุดคือ Facebook มีการเผยแพร่ข้อมูลบริการ และกิจกรรมของห้องสมุดที่ผ่าน อินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการใช้บริการบนอินเทอร์เน็ตของมากที่สุดคือ เว็บไซต์ รองลงมา คือ Facebook สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยาวพร ศานติวิวัฒน์, สิริพร ทิวะสิงห์, ยุวดี มโนมยทิศกาญจน์, วิลาวัณย์ โต๊ะเยี่ยม และสุทธิลักษณ์ พัดเพ็ง (2547) ผลวิจัยพบว่า สภาพการรับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของนักศึกษา ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากสื่อประเภทเว็บไซต์ของห้องสมุด รองลงมาคือเอกสารแผ่นพับ วิธีที่นักศึกษารับรู้ข่าวสาร มากที่สุดคือ การเข้าชมจากเว็บไซต์ห้องสมุด รองลงมาคือการอ่านจากแผ่นพับ

ด้านปัญหาการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ ผู้ปฏิบัติงานมีปัญหาในการใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ที่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่มากที่สุดคือห้องสมุด มีจำนวนของผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์น้อย รองลงมาคือการนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ และการวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อรุณพล ภูบัวเผื่อน (2532) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของงานประชาสัมพันธ์ คือปัญหาขาดแคลนบุคลากรทางด้านประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงาน วิจัยของ รพีพล ยวนะนิม (2536) ผลวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีอุปสรรคและปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณ ไม่ เพียงพอ แต่ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ นิสฎมล มาเจริญ (2550) ที่พบว่า ด้านปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารห้องสมุดไม่เห็นความสำคัญหรือไม่ให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

ด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ จากการวิจัยพบว่าผู้ปฏิบัติงานมีทัศนคติโดยรวมอยู่ในเชิงบวกต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีทัศนคติมากที่สุดคืออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน รองลงมาคือการกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงข่าวสารได้โดยไม่จำกัดสถานที่และเป็นสื่อที่ได้ประโยชน์สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sharif (2003) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.5 ของผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ในภาคเอกชนและร้อยละ 82.8 ในภาครัฐมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อการยอมรับอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยของ Jun (2002) ที่พบว่า ผลกระทบของอินเทอร์เน็ตในการประชาสัมพันธ์เป็นไปในเชิงบวก อินเทอร์เน็ตเป็นการสื่อสารสองช่องทางช่วยพัฒนาการประชาสัมพันธ์ขององค์กร

เว็บไซต์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย จากการวิจัยพบว่า เว็บไซต์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการแสดงวัน-เวลาทำการ/กำหนดเวลาเปิด-ปิด แสดงที่อยู่/ที่ตั้ง ประกาศข่าวและกิจกรรมของห้องสมุดมีการไปยังเว็บไซต์ต้นสังกัดและเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์หน่วยงานภายใน และมีการแสดงโปรษณีย่อยอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดต่อผู้รับผิดชอบ รวมถึงทางเลือกภาษาไทย/อังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เยาวพร ศานติวิวัฒน์, สิริพร ทิวะสิงห์, ยุวดี มโนมยิท ธิกัญจน์, วิลาวัณย์ โต๊ะเอี่ยม และสุทธิลักษณ์ พัดเพ็ง (2547) ที่พบว่า เนื้อหาการประชาสัมพันธ์ที่นักศึกษารับรู้มากที่สุดคือ เวลาเปิด-ปิดห้องสมุด รองลงมาคือบริการของห้องสมุด และวิธีสืบค้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุด ดังนี้

- ด้านบุคลากร ควรจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งประชาสัมพันธ์และมีความรู้ด้านงานประชาสัมพันธ์โดยตรงเพื่อพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีการเพิ่มจำนวนผู้ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับจำนวนของงานประชาสัมพันธ์
- ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ควรนำเอาผลการประเมินการประชาสัมพันธ์มาพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในครั้งต่อไป และควรนำเอาสื่อใหม่อย่าง Social media เข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมการบริการและช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ห้องสมุด

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ ต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด
2. ศึกษาการใช้ Social Media ในการประชาสัมพันธ์

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ อัครดรเดชา. สื่อและเครื่องมือเพื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- เกษม จันทรน้อย. สื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: นานมี บุ๊คส์, 2537.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. การประชาสัมพันธ์หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2522.
- ดวงพร คำหนูวัฒน์ และวาสนา จันทรสว่าง. สื่อสาร-การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์, 2536.
- ทิววรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ : แชนท โฟร์ พรินติ้ง, 2550.
- นัสฎมล มาเจริญ. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- บุญเอื้อ ควรหาเวช. การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537.
- พรทิพย์ แยกคำ. การใช้สื่อของผู้ปฏิบัติงานเพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533.
- พัลลภา ปิตินันต์. "Social Network จากกระแสสู่กลยุทธ์", **For Quality**. 17,156 (2553) : 36-38.
- เพทาย นาคสุข. การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดประชาชนสำหรับนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- เยาวพร ศานติวิวัฒน์, สิริพร ทิวะสิงห์, ยุวดี มโนมยิทธิกาญจน์, วิลาวัลย์ โต๊ะเอี่ยม และสุทธิลักษณ์ พัดเพ็ง. ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย ขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักวิทยบริการ, 2547.
- ลักษณา สตะเวทิน. หลักการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2543.
- ลือศักดิ์ จักรพันธุ์. "Internet Marketing (ตอน 3) Social network", **ผู้ส่งออก**. 23, 548 (2533) : 107-108.
- วิจิตร อวาทกุล. เทคนิคการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- วิรัช ลภิตนกุล. การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- _____. การประชาสัมพันธ์ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มความดี. การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ของรัฐและธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, 2543.
- วิมลพรรณ อาภาเวช. หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์, 2553.
- ศรณยทัศน์ ตั้งคุณานนท์. "2011 ก้าวกระโดดของ Social Media", **Business plus** . 262 (2553) : 128-129.
- ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และเจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย. ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2552.
- เสกสรร สายสีลต์. ระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ออลบุ๊คส์พับลิชชิ่ง, 2549.
- _____. หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2545.
- เสรี วงษ์มณฑา. การประชาสัมพันธ์เชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ไดมอนด์ อิน บิสิเนส เวิร์ล 2540.

_____ . สื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ไดมอนด์ อิน บิสเนส เวิร์ล, 2546.

_____ . 108 การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ไดมอนด์ อิน บิสเนส เวิร์ล, 2541.

อรุณรัตน์ ชินวรรณ. สื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

อรอุบล ภูบัวเผื่อน. การวางแผนการประชาสัมพันธ์และสถานภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานธุรกิจ
ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

อุบลวรรณ ปิติพัฒนาโฆษิต. การเขียนในสื่อต่าง ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

อุษา ศิลป์เรืองวิไล และเศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. ระบบโทรคมนาคมเชื่อมโลก. [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา :
http://www.torakom.com/article_index.php?sub=article_show&art=230. (10 เมษายน 2554)

Cutlip, Scott M., Center, Allen H., & Broom Glen M. **Effective public relations** (8th ed). Upper Saddle River,
N.J.: Prentice-Hall, 2000.

Jun, Min-Chul (2002). **Internet usage in Korea: A survey of public relations practitioners**. M.A. dissertation,
University of South Alabama, United States --Alabama. Retrieved July 7, 2011, from ABI/INFORM Global.
(Publication No. AAT 1410863).

Park, Dong-Jin (2005). **Factors influencing the choice of public relations strategies in cyberspace**. Ph.D. dissertation,
The University of Alabama, United States -- Alabama. Retrieved July 7, 2011, from ABI/INFORM Global.
(Publication No. AAT 3210468).

Sharif, Ahmad Ali (2003). **Factors affecting the adoption of the Internet by public relations practitioners in Kuwait:
A comparison of two social systems**. Ph.D. dissertation, Southern Illinois University at Carbondale, United States --
Illinois. Retrieved July 7, 2011, from ABI/INFORM Global.(Publication No. AAT 3100775).

การใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

The Utilization of Libraries for Teaching by Teachers of Secondary Schools in
Bangkok Educational Service Area Office 1

อภิรดี อ้นประเสริฐ*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการกระบวนการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูผู้สอน 2) ศึกษาความสามารถของห้องสมุดที่จะสนับสนุนการสอนให้บริการด้านการสอน และ 3) เปรียบเทียบความต้องการของครูต่อความสามารถของห้องสมุดจากบรรณารักษ์จำแนกตามประสบการณ์การสอนและกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 4) ศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครู ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 258 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการของครูต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนโดยรวม อยู่ในระดับมาก
2. ความสามารถในการให้ความร่วมมือจากบรรณารักษ์แก่ครูโดยใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนโดยรวม อยู่ในระดับมาก
3. ความต้องการของครูต่อความสามารถจากบรรณารักษ์จำแนกตามประสบการณ์การสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความแตกต่างกันในเรื่องความต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์เพื่อใช้ห้องสมุดในการเรียนการสอน
4. ความเป็นไปได้ของการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมในเขตกทม. มีความเป็นไปได้ในการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอน เนื่องจากความต้องการของครูผู้สอนกับความร่วมมือของบรรณารักษ์ไม่ต่างกัน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the needs processes to use the library for teaching of teachers, 2) study the ability of libraries to support teaching and learning services, 3) compare needs of teachers to ability of library from the librarians by the experience of teaching and instructional, and 4) study possibility of using library to teach of teachers. The population included 258 people.

The findings revealed as follows:

1. Teachers need the cooperation from librarians to use the library for teaching was generally found at high level.

2. The ability to provide cooperation to teachers from librarians using the library for teaching was generally found at high level.
3. The needs of teachers to ability of librarians by the experience of teaching and instructional had a different on the needs cooperation of the librarians for library teaching.
4. There is possible to use the library for teaching in secondary schools in Bangkok because the needs of teachers and the cooperation of the librarian do not different.

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของข้อมูลข่าวสาร ที่ทุกคนสามารถแสวงหาและเรียนรู้ได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด อันมีผลเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและทางการศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลให้มีการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ ด้วยการปฏิรูปการศึกษาขึ้นเพื่อมุ่งสร้างคนหรือผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2545, น.2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์ และสังคม มีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2543, น.1) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาตาม มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ และมาตรา 24 สถานศึกษาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิดและฝึก ปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาได้ โดยการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่าง สมดุล สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและได้เรียนรู้จากประสบการณ์ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, น.7) นับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่ตระหนักในความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และเป็นการศึกษาที่ครูและบรรณารักษ์ มีความร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้เน้นการให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบแสวงหา ลงมือ ค้นคว้า และทำงานด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งสารสนเทศต่างๆ เป็น ส่วนสำคัญในเนื้อหาโครงสร้างของหลักสูตรอันเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งเป้าหมายและกระบวนการ จะเกิดขึ้นได้เมื่อโรงเรียนจัดการศึกษาที่เน้นให้เกิดกระบวนการคิดไปพร้อมๆ กับทำให้เกิดทักษะแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากการปรับ สภาพให้เข้ากับความเป็นไปของสังคมที่เปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากอิทธิพลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ เข้ามามีผลกระทบต่อสภาวะของสังคมในปัจจุบันทางสังคมในปัจจุบัน ห้องสมุดจึงมีบทบาทในการสนับสนุนการ เรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2543, น. 15)

ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมวัสดุสารสนเทศทุกชนิด ได้แก่ หนังสือ วารสาร นิตยสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ สื่อโสตทัศนทุกชนิด และวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับหลักสูตรในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง ทำงานเป็นกลุ่ม นำกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้มากขึ้น (ชูศักดิ์วิชัย แสน บัญญา, 2546, น.43) ห้องสมุดเป็นแหล่งวิทยาการ ที่สำคัญสำหรับผู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าเข้าใช้บริการสนองความ ต้องการเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนในโลกยุคข่าวสารไร้พรมแดน ข้อมูลต่างๆ

ต้องทันสมัยสามารถค้นหาได้รวดเร็ว ในกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางนั้น การเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน ในอันที่จะเผชิญกับสิ่งแวดล้อมในชีวิต ในสังคมเสรีประชาธิปไตย พลเมืองจะต้องมีสติปัญญาความรู้ศีลธรรมสูงพอ ที่จะพิจารณาปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เมื่อเผชิญกับวิกฤตต่างๆ ก็รู้จักตัดสินใจด้วยความสงบเยือกเย็น ห้องสมุดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการศึกษในปัจจุบัน เป็นแหล่งวิทยาการที่ใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด (กุหลาบ ปันลายนาค, 2542, น. 1)

ห้องสมุดโรงเรียนเป็นรากฐานของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางและหัวใจของโรงเรียน เป็นสถานที่ที่ทุกคนสามารถเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าความรู้ต่างๆ ได้โดยอิสระนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งจะสร้างความพอใจและความสุขใจให้แก่ผู้รักการอ่านและค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง ห้องสมุดโรงเรียนยังช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการอ่านหนังสือที่ตนชอบ ทำให้ได้รับความรู้และความเพลิดเพลินอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้ห้องสมุดโรงเรียนจะต้องได้รับการจัดให้ศูนย์กลางของการอ่าน ศูนย์กลางของวัสดุสิ่งพิมพ์และโสตทัศนวัสดุที่ครูและนักเรียนจะต้องเข้ามาค้นคว้า เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ห้องสมุดต้องวางโครงการจัดบริการที่ทันสมัยและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การบริการดังกล่าว มิใช่แต่เพียงการจัดหาวัสดุสิ่งพิมพ์ให้เพียงพอแก่ผู้ใช้เท่านั้น ยังรวมถึงการสอนสนับสนุน ส่งเสริมความต้องการให้การศึกษาหาความรู้ การแนะนำการอ่าน และให้คำแนะนำอื่นๆ ด้วย (วาณี จุฬานวงศ์ตานติ, 2543, น. 147)

ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนในการสนับสนุนการเรียนการสอน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านการเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ และด้านบริหาร ทั้งสามด้านนี้ เป็นยุทธศาสตร์สำคัญด้านการบริหารจัดการห้องสมุดที่สนองความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุดของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารห้องสมุดในการวางแผนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนการสอนของนักเรียนและครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการกระบวนการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต กทม.
2. เพื่อศึกษาความสามารถของห้องสมุดที่จะสนับสนุนการสอน ให้บริการด้านการสอนเพื่อบริการในการสอนตามความต้องการของผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของครู-อาจารย์ต่อความสามารถของห้องสมุดจากบรรณารักษ์จำแนกตามประสบการณ์การสอนและกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครู- อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต กทม.

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มี 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ครู - อาจารย์ ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ กลุ่มสาระ 1 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 34 โรงเรียน จำนวน 232 คน
2. บรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 34 โรงเรียน จำนวน 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามมี 2 ฉบับ แต่ละฉบับมี 3 ตอน ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามของครู แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของครู-อาจารย์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครู-อาจารย์ และบรรณารักษ์ที่มีต่อการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านการบริการ ด้านการเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ และด้านการบริหารห้องสมุด เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดถึงระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อระบุความต้องการที่ท่านมีเกี่ยวกับการใช้ ห้องสมุดเพื่อการสอน ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามของบรรณารักษ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของบรรณารักษ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อความร่วมมือจากครูอาจารย์ในการบริการห้องสมุดของโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการบริการ ด้านการเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและด้านการบริหารห้องสมุด เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดถึงระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อระบุความต้องการที่ท่านมีเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดโรงเรียน แล้วกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านการเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและด้านการบริหารห้องสมุด

นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถาม มี 2 ชุด ชุดที่ 1 ใช้สอบถามครู-อาจารย์ และ ชุดที่ 2 ใช้สอบถามบรรณารักษ์ แต่ชุดละ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของ ครู - อาจารย์ และบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบความร่วมมือครูและบรรณารักษ์ในการบริหาร และการจัดการห้องสมุดโรงเรียนในการสนับสนุนการเรียนการสอน 3 ด้าน คือ ด้านการบริการ ด้านการเป็นแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ และด้านการบริหารห้องสมุดซึ่งแบบสอบถามส่วนนี้จะมีลักษณะเป็นการประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำแบบประเมินมาทำการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจัดพิมพ์แบบ ประเมิน ประสิทธิภาพฉบับสมบูรณ์โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น นำมาหาค่า IOC (Index of item objective congruence) เลือกข้อที่มีค่า IOC 0.5 โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 0.8 ถึง 1.00

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทำการทดลองตอบแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ได้ไปทดสอบ (try - out) กับ โรงเรียนที่อยู่ในเขต 1 โรงเรียนโกสุมพิตรวิทย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งสอบถาม ออกเป็น 2 ฉบับ แบบสอบถามสำหรับครู 30 ฉบับ บรรณารักษ์ 3 ฉบับแล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อถือ (reliability) ของแบบสอบถามจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (cronbach) (การวิจัย การศึกษาเบื้องต้น 2545 : ออนไลน์) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธี ของครอนบาค (cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับประชากร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาให้ออกหนังสือเพื่อขอความ อนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามจากครู-อาจารย์และบรรณารักษ์ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 34 ฉบับ
2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บ แบบสอบถามด้วยตนเอง และส่งไปทางไปรษณีย์
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทำการเก็บข้อมูลช่วงประมาณเดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม 2553 และ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ครู-อาจารย์จำนวน 232 ฉบับ บรรณารักษ์จำนวน 26 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้้นำมาตรวจสอบความต้องการและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ลงรหัสและบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม SPSS+
2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์หาค่าร้อยละจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ในส่วน ที่เกี่ยวกับสถานภาพประชากร
 - 2.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของ ความต้องการและความสามารถในการให้บริการ ของการใช้ระบบ และระดับความพอใจ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น.113)

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในการตอบ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ	5	คะแนน
มาก	มีค่าคะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
ปานกลาง	มีค่าคะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
น้อย	มีค่าคะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน

ในการแปลผลค่าเฉลี่ย จะถือเกณฑ์ ดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2538, น.77)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	4.50 - 5.00	มีความต้องการ/การให้บริการ ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	3.50 - 4.49	มีความต้องการ/การให้บริการ ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	2.50 - 3.49	มีความต้องการ/การให้บริการ ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.50 - 2.49	มีความต้องการ/การให้บริการ ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.00 - 1.49	มีความต้องการ/การให้บริการ ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผล

3. การเปรียบเทียบความสามารถของบรรณารักษ์จากครู-อาจารย์ เพื่อปฏิบัติงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานที่ห้องสมุดโรงเรียน โดยใช้สถิติ F- test หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของนิวแมน-คูลส์

4. การเปรียบเทียบความต้องการของครูกับความสามารถในการให้ความร่วมมือของบรรณารักษ์ เพื่อหาความเป็นไปได้ในแต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน โดยใช้สถิติ t-test

5. ข้อเสนอแนะของครูและบรรณารักษ์ จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ใช้วิเคราะห์และจำแนกรายละเอียด เป็นประเด็น ที่สำคัญ รายข้อ

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. สถานภาพและความต้องการของครู-อาจารย์และบรรณารักษ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จากสถานภาพของครู-อาจารย์จำนวน 232 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 73.71 เป็นเพศชาย จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 26.29 ซึ่งมีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 33.62 อายุระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.57 เมื่อจำแนกวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 76.29 และปริญญาโท ร้อยละ 22.84 ส่วนตำแหน่งหน้าที่ในฐานะครูผู้สอน ร้อยละ 65.5 และระดับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ร้อยละ 17.67 และอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 18.53 โดยมีประสบการณ์ในการเรียนการสอน 26 ปีขึ้นไป ร้อยละ 33.19

1.2 จากสถานภาพของบรรณารักษ์จำนวน 26 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 80.77 เป็นเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 ซึ่งมีอายุระหว่าง 51 - 55 ปี ร้อยละ 30.77 อายุระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.57 เมื่อจำแนกวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 76.29 และปริญญาโท 22.84 ส่วนตำแหน่งหน้าที่ในฐานะครูผู้สอน ร้อยละ 65.5 และระดับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ร้อยละ 17.67 และอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 18.53 โดยมีประสบการณ์ในการเรียนการสอน 26 ปีขึ้นไป ร้อยละ 33.19

2. ความต้องการของครู-อาจารย์ต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในด้านบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านบริหาร มีความคิดเห็นดังนี้

2.1 ความต้องการของครู-อาจารย์ ต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในด้านบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านบริหาร โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\mu = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริหาร และด้านการบริการ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1.1 ครู-อาจารย์ ต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์ด้านทรัพยากรสารสนเทศจากบรรณารักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาตรงตามความต้องการของครูผู้สอน ($\mu = 4.03$) รองลงมา มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และจัดให้มีเอกสารหลักสูตรสำหรับครู ได้แก่ หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรครบ ทุกชั้น ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 3.97$) และ จัดให้มีวัสดุ สื่อ ประกอบการเรียนรู้ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน ($\mu = 3.96$) ด้านการบริหาร

2.1.2 ครู-อาจารย์ ต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์ ในด้านบริการจากบรรณารักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้า ($\mu = 4.03$) แจกแหล่งข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่ครูต้องการเพื่อจัดหาเข้าห้องสมุด ($\mu = 3.99$) และจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระวิชา และให้ความร่วมมือกับครูจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่สอน ($\mu = 3.94$)

2.1.3 ครู-อาจารย์ ต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในด้านการบริหารจากบรรณารักษ์โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุด ($\mu = 4.16$) มีการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.13$) และช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น ($\mu = 4.09$)

2.1.4 การเปรียบเทียบความต้องการของครู-อาจารย์จากบรรณารักษ์ เพื่อปฏิบัติงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนจำแนกตามประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียน

แสดงให้เห็นว่าครู-อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนแตกต่างกัน และมีความต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์เพื่อใช้ห้องสมุดในการสอนไม่แตกต่างกัน

2.1.5 การเปรียบเทียบความต้องการของครู-อาจารย์ต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์ เพื่อใช้ห้องสมุดในการสอน จำแนกตามการเรียนรู้กลุ่มสาระ

แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์ที่สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันและมีความต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์เพื่อใช้ห้องสมุดในการสอน ไม่แตกต่างกัน

3. ความสามารถของบรรณารักษ์ ต่อความร่วมมือจากครู-อาจารย์ ในการสอนตามความต้องการของผู้สอน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านบริหาร ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

3.1 ความสามารถของบรรณารักษ์ต่อความร่วมมือจากครู-อาจารย์ ด้านบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆของห้องสมุด และ จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างหลากหลาย ($\mu = 4.27$) รองลงมาประสานความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ($\mu = 4.15$) และ แนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า และใช้บริการของห้องสมุด ($\mu = 4.13$)

3.2 ความสามารถของบรรณารักษ์ต่อความร่วมมือจากครู - อาจารย์ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าให้ความร่วมมือกับห้องสมุดในการจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด ($\mu = 4.19$) รองลงมา ห้องสมุดมีจำนวนหนังสือ หนังสืออ้างอิง วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน ($\mu = 4.12$) และห้องสมุดมีจำนวนหนังสือ หนังสืออ้างอิง วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร สอดคล้องกับหลักสูตร ($\mu = 4.04$)

3.3 ความสามารถของบรรณารักษ์ต่อความร่วมมือจากครู - อาจารย์ ด้านการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องที่บรรณารักษ์ต้องการความร่วมมือสูงสุดมี 3 เรื่องครูผู้สอนใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาการสอนและพัฒนาตนเองและ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุด ($\mu = 4.19$) รองลงมาช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุด ($\mu = 4.15$) และ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของห้องสมุด ($\mu = 4.12$)

4. ความเป็นไปได้ของการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกทม.

4.1 แสดงให้เห็นว่าครู-อาจารย์ที่สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้แตกต่างกันต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์เพื่อใช้ห้องสมุดในการสอน ไม่แตกต่างกัน

4.2 แสดงให้เห็นว่า ครู-อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียน แตกต่างกันต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์เพื่อใช้ห้องสมุดในการสอน ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

1. การศึกษาความต้องการกระบวนการใช้ห้องสมุดเพื่อการสอนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต 1 กรุงเทพฯ พบว่า ความต้องการของครู - อาจารย์ ต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์ ในด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริหาร และด้านการบริการ ตามลำดับ เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.1 ความต้องการของครู - อาจารย์ มีความต้องการในเรื่องทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาตรงตามความต้องการของครูผู้สอน มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และจัดให้มีเอกสารหลักสูตรสำหรับครู ได้แก่ หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรครบทุกชั้น ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดให้มีวัสดุ สื่อ ประกอบการเรียนรู้ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน ซึ่งทุกกลุ่มสาระวิชาได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้า ตลอดจนเป็นบทบาทสำคัญของบรรณารักษ์จะจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเข้ามาเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการอ่านของครู - นักเรียนในโรงเรียน สอดคล้องกับ (วีรวรรณ วรรณโท และ ญัฐนิช อักษรวรรณารถ, 2545, น.4) ได้กล่าวถึง บทบาทของบรรณารักษ์ที่จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและการค้นคว้า

1.2 ครู - อาจารย์ ต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์ ใน ด้านบริการจากบรรณารักษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้า แหล่งข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่ครูต้องการเพื่อจัดหาเข้าห้องสมุด และจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการเรียน การสอนทุกกลุ่มสาระวิชา และให้ความร่วมมือกับครูจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่สอน ตลอดจนการส่งเสริมการอ่าน การให้บริการชุมชน ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติการศึกษา สอดคล้องกับการบริการการอ่านเป็นสำคัญ แต่การบริการเป็นบทบาทหนึ่งของบรรณารักษ์ทุกคน คำนี้ถึงผู้ใช้บริการทุกคนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ (ประสิทธิ์ หงษ์ยนต์, 2548, บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงการให้บริการในห้องสมุด ในการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด และการจัดกิจกรรมต่างๆ

1.3 ครู-อาจารย์ ต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในด้านการบริหารจากบรรณารักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องสมุด มีการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และช่วยประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (คะเนิง คงบุตร, 2546, บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด ควรดำเนินการพัฒนาด้วยกระบวนการการอบรมเชิงปฏิบัติการ เช่น การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติจริง

2. เพื่อศึกษาความสามารถของห้องสมุดที่จะให้บริการ เพื่อบริการในการสอนตามความต้องการของผู้สอน

บรรณารักษ์สามารถให้ความร่วมมือจากครู-อาจารย์ ด้านบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆของห้องสมุด และจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างหลากหลาย รองลงมา ประสานความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและแนะนำหรือมอบหมายงานให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าและใช้บริการของห้องสมุด ซึ่งสอดคล้อง กับ (วาณี ฐาปนวงศ์ ศานติ, 2543, น. 147) กล่าวว่า ห้องสมุดต้องกำหนดนโยบายของงานบริการไว้เป็นกลางสำหรับผู้ใช้ทุกระดับ และให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศห้องสมุด จึงมีนโยบายงานบริการ

3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของครู-อาจารย์ต่อความร่วมมือจากบรรณารักษ์จำแนกตามประเภทการสอน และกลุ่มสาระการเรียนรู้

ครู-อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนมีแตกต่างกันในเรื่องการต้องการความร่วมมือจากบรรณารักษ์เพื่อใช้ห้องสมุดในการสอน ไม่แตกต่างกันทั้งในด้านการบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ (ณัฐนิช อักษรวรรณารณ, 2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทครูบรรณารักษ์ต่อการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์

4. เพื่อศึกษาสร้างแนวทางทางความร่วมมือระหว่างครู-อาจารย์และบรรณารักษ์พัฒนาห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการสอนโดยใช้ห้องสมุด

บรรณารักษ์ต้องการความร่วมมือจากครู-อาจารย์ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่บรรณารักษ์ต้องการความร่วมมือสูงสุดคือด้านการบริการซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ และด้านการบริหาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ (เจลิยว พันธุ์สีดา, 2532 , น. 25-28) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เมื่อโรงเรียนจัดการศึกษาที่เน้นให้เกิดกระบวนการคิด ด้วยการจัดห้องสมุดให้เป็นโรงเรียน โดยครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์จะต้องประสานกันเพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ควรให้การสนับสนุนแก่ครู-อาจารย์และบรรณารักษ์ในการร่วมมือกันดำเนินการต่างๆ เพื่อใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น
2. ควรจัดให้มีการประชุมครูและปฐมนิเทศนักเรียน เพื่อชี้แจงให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุดและเน้นในเรื่องความจำเป็นของการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุด ทั้งนี้ควรเสนอแนวความคิดและวิธีสอนแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด และกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้า

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

1. ครูควรใช้วิธีการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูควรประสานงานกับบรรณารักษ์ล่วงหน้าเสมอ เพื่อให้การใช้ห้องสมุดของนักเรียนได้รับประโยชน์
2. ครูควรพยายามหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอน และหาทางพัฒนาการสอนโดยใช้ห้องสมุดให้มากยิ่งขึ้น เพราะการสอนด้วยวิธีนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
3. ต้องการให้ครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้น แต่ละวิชาก่อนที่จะส่งให้นักเรียนทำรายงาน หรือหาความรู้เพิ่มเติม ครูควรมาสำรวจหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด นักเรียนจะได้ค้นหาได้ถูกต้อง หรือครูผู้สอนแจ้งความจำนงค์ให้ห้องสมุดจัดหา จัดเตรียมให้

ข้อเสนอแนะสำหรับบรรณารักษ์

1. ควรประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงประโยชน์จากการใช้ห้องสมุดเพื่อประกอบการเรียนการสอน
2. ควรศึกษาหลักสูตร แผนการสอน โครงการสอน และแบบเรียนต่างๆ ในโรงเรียนและให้ความร่วมมือกับครู-อาจารย์ผู้สอนในการวางแผนการสอน การจัดทรัพยากรสารสนเทศและกิจกรรมห้องสมุดเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ตลอดจนความต้องการของครู และนักเรียน
3. ควรสำรวจความต้องการของครู-อาจารย์ และนักเรียน รวมทั้งช่วยเหลือและนักเรียนในการศึกษาค้นคว้า การจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรมโดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและเตรียมการให้บริการแก่ครูและนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
4. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ห้องสมุดจัดโครงการ / กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน เพื่อให้ปลูกฝังเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และควรจัดอย่างต่อเนื่องและมีการประเมินผล อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดที่ทำให้คุณภาพของการศึกษาในโรงเรียนดีขึ้น
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ในเขตอื่นๆ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดต่อไป
3. ควรศึกษาพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรมห้องสมุดด้านอื่นๆ เพื่อให้บุคลากรในห้องสมุดให้เกิดความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. การดำเนินงานศูนย์พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านโรงเรียนประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- _____. คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- _____. คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2536.
- _____. แผนพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานคร ระยะแผนพัฒนาการศึกษา กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2545-2549). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2545.
- _____. "วิสัยทัศน์การศึกษา กรุงเทพมหานคร ปี 2543-2547." วารสารการศึกษา. 24, 6 (มีนาคม 2544) : 9-13
- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2545.
- กุหลาบ ปันลายนาค. การปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2539.
- จิราพรณ สวัสดิ์พงษ์, นพพร เพียรพิบูล และ วราภรณ์ พัฒนเกียรติ. "บทบาทของห้องสมุดในปี 2535 = Library Role in 1992", วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- จุฑารัตน์ นกแก้ว. ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ. กรุงเทพฯ : เอมพันธ์, 2546.
- เจลิยว พันธุ์สิดา. คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ คอมพิวเตอร์, 2539.
- ชนิดา วิสุมิตนันท์. บทบาทของห้องสมุดต่อการพัฒนาคน ในเอกสารการประชุมใหญ่สามัญและการประชุมวิชาการ ประจำปีพุทธศักราช 2543. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2543.
- ชูศักดิ์วิชญ์ แสนปัญญา. "ห้องสมุด : แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้บริหารไม่ควรลืมในการปฏิรูปการศึกษา", วารสารวิชาการ. 4, 5 (2546) : 6-9.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เทพนิรมิตการพิมพ์, 2541.
- ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. การบริการสารสนเทศ. ปทุมธานี : สาขาสารสนเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2543 : 26-33.
- ไชยา ภาวะบุตร. ห้องสมุดโรงเรียน. สกลนคร : โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2542.
- ณัฐนิช อักษรวรรณารณ. บทบาทของบรรณารักษ์ต่อการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค.
- American Association of School Librarians and Association of Educational Communications and Technology. **Information Power : Guidelines For School Library Media Programs.** American Library Association, 1998. p. 85-101.
- Ashoor, Mohammed-Seleh Jamil. "Library use and the perceptions of student library users at Southern Illinois Universit Libraries in Saudi Arabia." **Dissertation Abstracts International.** 39 (1979) : 4567A.
- Ayala-Schueneman & Maria de Jesus. "A study of Library Service Provided to Student in Bilingual ducation Programs by Elementary School Library Media Centered in South Texas. (Doctoral dissertation, Texas A&M University-kingsville-Texas)." **Dissertation Abstracts International.** 59 (January 1999) : 2308A.
- Babbie, R. **Sociology : and Introduction.** (2nd ed). Belmont, CO : Wadsworth, 1981.

- Braeder, D. Booktalking : A Survey of Student Reaction. **Canadian Library Journal.** 4, 41 (August 1984) : p. 211-215.
- Bucher,T. “Role Expectations Held by Professional School Personnel for the Role of the School Library Media Specialist”, **Dissertation Abstracts International.** 37 (November 1986) : 2467A.
- Brown, R. **Planning Library Interiors : The Selection of Furnishings for The 21st Century.** Phoenix. AZ : Oryx press, 1995.
- Digiovanna, M. **The Importance of Recreational Reading, ant It's Impact On Children's Motivation, Attitude toward Reading, As well as Reading achievement.** Grand Valley : Grand Valley Satate University Press, 1997.
- Gisolfi, P.A. “A place to Read,” **The American School Board Journal.** 7, 3 (October 1998) : 35-37.
- Jacson, M & Parker, S. **Resource Based Learning and the Impact on Library and Information Service.** [Online]. 2000. Available : http://online.northumbria.acul/faculties/art/information_studies/impel/rbimg.htm (21 Marchy 2002).
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. "Determinaning Sample Size for Reserch Activity,” **Journal of Educational and Psychological Measurement.** 13, 3 (1970) : 607-610.
- McNew, C. **School Library Programs Standard and Guidelines-Texas State Library.** [Online]. 1997. Available : <http://www.tsl.state.tx.us/school/standards.html>
- New Jersey State Library. **Guidelines for school Library Media Programs in New Jersey : A Planning Tool.** New Brunswick, NJ : Rutgers, 1992.

การมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

The Users' Participation in the Management of the Academic Resource Center at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

ละเอียด งามคุณ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 2) เปรียบเทียบสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 3) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ระหว่างสถานภาพของผู้ใช้บริการ และ 4) ศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้บริการ ประกอบด้วยอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ ค่าที และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า

1) ผู้ใช้บริการมีสภาพการมีส่วนร่วม ความต้องการมีส่วนร่วม และปัญหาการมีส่วนร่วม ในการบริหารงานของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย 2) ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ของผู้รับบริการมีความต้องการสูงกว่าสภาพการมีส่วนร่วมทุกด้าน 3) ความต้องการและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันตามสถานภาพของผู้ใช้บริการ 4) แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วม ได้แก่ ควรให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น เสนอแนวทางในการบริหารจัดการ นโยบาย การวางแผนงาน ประเมินผล ควรมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย รวดเร็วและเพียงพอ ควรมีสำรวจความต้องการอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และควรมีการประชาสัมพันธ์ ด้วยสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

Abstract

The purposes of this research were to : 1) study the conditions, needs and problems regarding the users' participation in the management of the academic resources center at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University ; 2) compare the conditions and needs to participate in managing Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Academic Resources Center ; 3) compare needs and problems of management participation of the users classified by their status ; and 4) investigate a guideline to

*นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

develop the users' participation in the management of the academic resources center. The sample group consisted of 380 instructors, students, and staff of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University in the 2008 academic year. The research instrument comprised a questionnaire. Statistical analysis was performed using percentage, mean, standard deviation, t-test and one way analysis of variance. The findings were as follows :

1) The conditions, needs and problems of the users' participation in management were at a moderate to a low level. 2) The users desired to participate in management more highly than the other types of participation relations to the users' status 3) Differences in the users' status yielded a difference in their needs to participate and problems involved in management participation. 3) Differences in the users' status yielded a difference in their needs to participate and problems involved in management participation. 4) The guidelines to improve and develop the management participation included several things. The users should express their opinions, propose the guidelines for the management policy, planning, and evaluation. Modern technology should be equipped quickly and adequately. A regular survey of the users' needs should be performed. Various activities should be available. Finally, public announcement should be done regularly and thoroughly through different kinds of media.

บทนำ

ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากห้องสมุด เป็น หน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุนภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งทางด้านการผลิตบัณฑิต ส่งเสริมการวิจัยทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของอุดมศึกษาและการให้บริการด้านวิชาการให้คณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองและพัฒนาการเรียนรู้ความคิด และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต ห้องสมุดยังมุ่งเน้นการบริการให้สะดวก รวดเร็ว แก่ผู้ใช้บริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษา ยังต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 48 ระบุไว้ว่า "ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถาบันศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษานายกรัฐมนตรี, 2542, น.29-30) จากการศึกษาที่ต้องมีการประเมินทั้งภายในและภายนอก ทำให้สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศต้องมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

มาตรฐานห้องสมุด พ.ศ.2549 จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งความรู้และการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพื่อการตอบสนองการเรียนรู้ด้วยตนเองความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีความต้องการของบุคคล และสังคม เพื่อส่งเสริมคุณภาพและพัฒนาห้องสมุดให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีเกณฑ์และ

แนวทางการบริหารจัดการห้องสมุดสู่มาตรฐานสากล สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2551, ออนไลน์) มาตรฐานห้องสมุด พ.ศ.2549 เป็นมาตรฐานกลางเชิงคุณภาพ ใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดประเภทอื่นๆ ห้องสมุดแต่ละประเภท จะกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินตามองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมกับภารกิจของห้องสมุดแต่ละประเภท เนื้อหาในมาตรฐานแบ่งออกเป็น 9 หมวดได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและยุทธศาสตร์การบริหาร งบประมาณ บุคลากร ทรัพยากรสารสนเทศ อาคารสถานที่ คุรุภัณฑ์ การบริการ เครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและการประเมินคุณภาพห้องสมุด การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ มีความสำคัญด้านการพัฒนาต่อบุคลากรให้ความรู้และสติปัญญา เป็นสื่อในการเผยแพร่ การถ่ายทอดความรู้ ความคิดประสบการณ์ และความสำคัญต่อสังคมทำให้เกิดการเรียนรู้ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และการพัฒนาประเทศชาติ

การบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีการบริหารจัดการทรัพยากรสารสนเทศ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ โดยการจัดระบบด้านการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ งานวิเคราะห์หมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศที่ผ่านการจัดหาของงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สมาชิกในคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นทำหน้าที่ประสานงาน ด้านการเลือกระหว่างหน่วยงานของตนกับส่วนกลางในการเลือกในรูปคณะกรรมการนี้ ทำให้การเลือกมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการเลือกทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการใช้มีการแก้ปัญหาาร่วมกัน ทำให้ทรัพยากรสารสนเทศที่เลือกมีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น (ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ, 2546, น.166) ถ้าหากเลือกไม่รอบคอบและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ไม่มีคุณค่าหรือไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ นอกจากจะเป็นการสูญเปลืองอย่างมาก ยังเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดเตรียมการดูแลรักษาและเนื้อหาในการจัดเก็บอีกด้วย (สมจิต รัตนสวนจิก, 2549, น.1)

บุคลากรในการมีส่วนร่วม คือ อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรในมหาวิทยาลัยฯ มีส่วนร่วมในลักษณะการแสดงความคิดเห็น อาจจะเสนอทางเว็บไซต์ห้องสมุดในการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสำนักวิทยบริการ ด้านการบริหารงานเทคนิค ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการงานสัปดาห์หนังสือและสื่อการเรียนการสอนโดยการเชิญร้านค้า สำนักพิมพ์ ศูนย์หนังสือหรือตัวแทนจำหน่าย ทั้งในและต่างประเทศมาจัดกิจกรรมที่ห้องสมุด เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมแนะนำ คัดเลือก สั่งซื้อทรัพยากรสารสนเทศ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ (ผกานุช เหล่าพิเดช, 2549, น.17) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน โดยยึดนโยบายการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเป็นหลักตามสัดส่วน และปริมาณของทรัพยากรสารสนเทศในแต่ละสาขาวิชา ให้สอดคล้องเป็นไปอย่างเหมาะสม

การมีส่วนร่วมการบริหารงานสำนักวิทยบริการ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สำนักวิทยบริการควรจัดทำ แต่ปรากฏว่า ในการบริหารจัดการที่ผ่านมาพบว่า สำนักวิทยบริการฯ ได้เริ่มให้อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเท่านั้นแต่ก็มีส่วนร่วมน้อย ส่วนด้านอื่นๆ ยังไม่ปรากฏ โดยการมีส่วนร่วมในลักษณะเสนอแนะทรัพยากรสารสนเทศ ถ้ามีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ศึกษาข้อบกพร่องในสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่ ประโยชน์การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จะทำให้ผู้ใช้บริการสามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ ให้ตรงกับความต้องการ และใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัย รวดเร็ว ก่อให้เกิดการประสานงานระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ใช้บริการ (สมยศ นาวีการ, 2545, น. 23) การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้เน้นให้ประชาชน

มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มีส่วนในการตัดสินใจและการวางแผนและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม จัดให้มีการสัมมนาระดมความคิด รับฟังข้อข้อเสนอแนะจากประชาชน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และกรอบแนวคิดให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนทุกภาคส่วนในสังกัด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2543, น.158)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและความต้องการ พร้อมทั้งปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการในการบริหารจัดการสำนักวิทยบริการ ด้านการบริหารงานเทคนิค ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ผลจากการศึกษาครั้งนี้ นำไปสู่แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารจัดการสำนักวิทยบริการ อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ความต้องการ และปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ ในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการ และปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา ระหว่างสถานภาพของผู้ใช้บริการ
4. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาจำนวน 4,950 คน อาจารย์ 249 คน และบุคลากร จำนวน 288 คน รวมทั้งหมด 5,487 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.40) จำนวน 380 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย เพศ สถานภาพ คณะที่สังกัด เป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ด้านการบริหารงานเทคนิค และด้านการบริหารงานบริการ และกิจกรรม

โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scales) มี 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง	มีสภาพ/ความต้องการการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีสภาพ/ความต้องการการมีส่วนร่วมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีสภาพ/ความต้องการการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีสภาพ/ความต้องการการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีสภาพ/ความต้องการการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ด้านการบริหารงานเทคนิค และด้านการบริหารงานบริการ และกิจกรรม

โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scales) มี 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับมาก
3	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
1	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการของผู้ใช้บริการในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

- ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีสร้างเครื่องมือจากตำราและเอกสารต่างๆ
- กำหนดกรอบแนวคิด ขอบข่ายการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมเนื้อหาในการวิจัย
- สร้างแบบสอบถามเรื่องการมีส่วนร่วม และความต้องการของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา หลักการและโครงสร้าง ตลอดจนการใช้ถ้อยคำภาษา นำมาหาค่า IOC (Index of item objective congruence) และเลือกข้อที่มีค่า IOC 0.5 โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 0.8 ถึง 1.00
- นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try -Out) กับผู้ใช้บริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
- นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ ไปหาความเชื่อมั่นทางสถิติ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้ผู้ให้บริการ อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาโดยผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน ซึ่งแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการแจกทั้งหมดจำนวน 380 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 380 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 และได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นรายข้อและสรุปรวมในแต่ละด้าน จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบายรายการวิเคราะห์โดยการแปลผล

ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, น.103) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

4.51-5.00	หมายถึง	สภาพการมีส่วนร่วม / ความต้องการ/ระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	สภาพการมีส่วนร่วม / ความต้องการระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	สภาพการมีส่วนร่วม / ความต้องการระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	สภาพการมีส่วนร่วม / ความต้องการระดับน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	สภาพการมีส่วนร่วม / ความต้องการระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมกับความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำแนกเป็นรายข้อและสรุปรวมในแต่ละด้าน โดยใช้ t-test

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เป็นรายข้อและสรุปรวมในแต่ละด้าน จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบายรายการวิเคราะห์โดยการแปลผล ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, น.103) ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมระดับน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	ปัญหาการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบระดับความต้องการและระดับปัญหาการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาพระนครศรีอยุธยาตามสถานภาพของผู้ใช้บริการ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ตอนที่ 6 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาพระนครศรีอยุธยา ของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์เป็นรายข้อและสรุปรวมในแต่ละด้านจากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการใน การบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปผลได้เป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ใช้บริการที่เข้าใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.50 มีสถานภาพเป็นนักศึกษา ร้อยละ 72.10 สังกัดคณะครุศาสตร์ ร้อยละ 40.26

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเห็นว่าสภาพมีส่วนร่วมการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้านเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

- ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ พบว่า ผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เห็นว่าสภาพการมีส่วนร่วมการบริหารงานสำนักวิทยบริการโดย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อสามารถเรียงลำดับของสภาพการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อยคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและนำผลการประเมินข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูลในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการกระตุ้น ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้บริการเห็นความสำคัญของสำนักวิทยบริการ การมีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสำนักวิทยบริการ การมีส่วนร่วมในกำหนดแผน/นโยบายของสำนักวิทยบริการ และค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ตามลำดับ

- ด้านบริหารงานเทคนิค พบว่า ผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เห็นว่าสภาพการมีส่วนร่วมด้านบริหารงานเทคนิค โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเรียงลำดับเป็นรายข้อของสภาพการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ สำนักวิทยบริการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ การมีส่วนร่วมในนำทรัพยากรสารสนเทศมาใช้ใน สำนักวิทยบริการและเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้บริการ การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ จัดซื้อ จัดหา ทรัพยากรสารสนเทศ เข้าสำนักวิทยบริการ ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน งบประมาณเพื่อการดำเนินงานเทคนิคสำนักวิทยบริการ ตามลำดับ

- ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม พบว่า ผู้ใช้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เห็นว่าสภาพการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกเรียงลำดับเป็นรายชื่อของสภาพการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ สำนักวิทยบริการมีการรับบุคคลภายนอกเป็นสมาชิก เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้สู่ชุมชน สำนักวิทยบริการเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น การจัดนิทรรศการวันสำคัญๆ อย่างสม่ำเสมอ การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสำนักวิทยบริการให้ผู้ใช้บริการทราบ ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการให้บริการด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ ที่สอดคล้องต่อความต้องการ ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเห็นว่าความต้องการมีส่วนร่วม การบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

- ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ พบว่า ผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีความต้องการมีส่วนร่วมการบริหารงานสำนักวิทยบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเรียงลำดับเป็นรายชื่อของความต้องการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงสำนักวิทยบริการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานที่ดีสามารถให้บริการเพื่อตอบสนองตรงความต้องการ การมีส่วนร่วมในกำหนดแผน/นโยบายของสำนักวิทยบริการ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ตามลำดับ

- ด้านบริหารงานเทคนิค พบว่า ผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีความต้องการมีส่วนร่วมด้านบริหารงานเทคนิค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเรียงลำดับเป็นรายชื่อของความต้องการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ สำนักวิทยบริการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับรายวิชาที่เปิดสอน การมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศ สำนักวิทยบริการ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณเพื่อดำเนินงานเทคนิค สำนักวิทยบริการ ตามลำดับ

- ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม พบว่า ผู้ใช้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีความต้องการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเรียงลำดับเป็นรายชื่อของความต้องการมีส่วนร่วมจากมากไปหาน้อย คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานและเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนางานบริการสำนักวิทยบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำนักวิทยบริการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น การจัดนิทรรศการวันสำคัญๆ อย่างสม่ำเสมอ สำนักวิทยบริการมีการจัดบริการที่หลากหลาย รวมทั้งเป็นเครือข่ายห้องสมุดต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกัน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการบริการด้านเทคนิคต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์เพื่อกระตุ้นผู้ใช้บริการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน พบว่าในภาพรวมและในทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้ใช้บริการมีความต้องการมีส่วนร่วมสูงกว่าสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการที่ได้รับทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ด้านบริหารงานเทคนิค ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม และในทุกรายการ

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

- ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ พบว่า ผู้ใช้บริการเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสำนักวิทยบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ใช้บริการตระหนักและเห็นความสำคัญของสำนักวิทยบริการมีการประชาสัมพันธ์การส่งเสริม สนับสนุนการใช้บริการที่หลากหลาย สำนักวิทยบริการมีความพร้อมในการพัฒนาและปรับปรุงให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมสนับสนุนในการวางแผน/ นโยบายของสำนักวิทยบริการในทุกด้าน ตามลำดับ
- ด้านการบริหารงานเทคนิคสำนักวิทยบริการ พบว่า ผู้ใช้บริการเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทคนิคสำนักวิทยบริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สำนักวิทยบริการมีการบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในสภาพการใช้งานที่ยาวนาน สำนักวิทยบริการมีบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน สำนักวิทยบริการมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับสืบค้นข้อมูล และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ จัดซื้อ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศตามลำดับ
- ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม พบว่า พบว่า ผู้ใช้บริการเห็นว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ สำนักวิทยบริการมีการประชาสัมพันธ์/การประสานความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการให้บริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ ด้านการเข้าถึงสารสนเทศมีสภาพพร้อมใช้งาน มีการประเมินผลการดำเนินงานและเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนางานบริการสำนักวิทยบริการอย่างต่อเนื่อง และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนิทรรศการต่างๆ ตามลำดับ

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการได้แก่ ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ควรให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น เสนอแนวทางในการบริหารจัดการ นโยบาย การวางแผนงาน ประเมินผล ควรมีตู้หรือบอร์ดแสดงความคิดเห็นและมีการประชาสัมพันธ์ ควรมีแบบสอบถามและสำรวจความต้องการอย่างสม่ำเสมอ ด้านบริหารงานเทคนิค ควรมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย รวดเร็วและเพียงพอแก่นักศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ ใหม่ๆ และเกมส์ให้บริการ ควรมีการจัดแยกหนังสือที่มีอายุเกิน 10 ปีขึ้นไป อยู่ในที่ที่เหมาะสมและให้บริการ ควรมีสำรวจความต้องการและการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ด้านการ

บริหารงานบริการและกิจกรรม ควรให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และการบริการเพื่อทำให้ผู้ใช้บริการมีความสนใจที่เข้าใช้บริการมากขึ้น และสม่ำเสมอ ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสาย อินเทอร์เน็ต ให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง และควรมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม และความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาของผู้ใช้บริการ ในปีการศึกษา 2551 ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ด้านการบริหารงานเทคนิค ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีข้ออภิปรายดังนี้

จากผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม และความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาของผู้ใช้บริการ ในปีการศึกษา 2551สรุปได้ว่าความต้องการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการมีความต้องการ สูงซึ่งแตกต่างกับสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารงานที่ในปัจจุบัน ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการบริการค่อนข้างน้อย และในข้อเสนอแนะได้ระบุให้ให้มีบริหารจัดการในด้านต่างๆ โดยให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวสนับสนุนแนวคิด ของ วาณี ฐาปนวงศ์ตานติ (2543, น.145-150) ที่กล่าวว่า งานบริการของห้องสมุดเป็นหัวใจสำคัญของห้องสมุด ซึ่งทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้จากห้องสมุด และเพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรสารสนเทศและบริการที่มีให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การบริการข่าวสารที่ทันสมัยการบริการข้อมูลงานวิจัยการสนับสนุนการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และความเพลิดเพลินตลอดจนเกิดความจรรโลงใจที่จะได้รับการใช้บริการ ทรัพยากรสารสนเทศ และแนวคิดของ บานชื่น ทองพันชั่ง (2537, น.65) ได้กล่าวถึง การจัดรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่สรรหาอย่างเหมาะสมนำมาให้บริการด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์สูงสุด และแนวคิดของ ศิริพร ศรีเชลียง (2542, น.71) กล่าวว่า กิจกรรมที่ห้องสมุดจัดให้แก่ผู้ใช้บริการ ด้วยวิธีการ และกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้สารสนเทศได้ตรงกับวัตถุประสงค์และความต้องการมากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการวิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการในการบริหารงานสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาต่อผู้บริหารสำนักวิทยบริการ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารงานสำนักวิทยบริการ ควรให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น เสนอแนวทางในการบริหารจัดการ นโยบาย การวางแผนงาน ประเมินผล ควรมีตู้หรือบอร์ดแสดงความคิดเห็น และมีการประชาสัมพันธ์ ควรมีแบบสอบถามและสำรวจความต้องการอย่างสม่ำเสมอ
2. ด้านบริหารงานเทคนิค ควรมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย รวดเร็วและเพียงพอกับนักศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ ใหม่ๆ และเกมส์ ให้บริการ ควรมีการจัดแยกหนังสือที่มีอายุเกิน 10 ขึ้นไป อยู่ในที่เหมาะสม และให้บริการ ควรมีสำรวจความต้องการและการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านการบริหารงานบริการและกิจกรรม ควรให้ผู้ให้บริการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และการบริการเพื่อให้ผู้ใช้บริการมีความสนใจที่เข้าใช้บริการมากขึ้น และสม่ำเสมอ ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสาย อินเทอร์เน็ตให้ ผู้เข้าใช้บริการให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง และควรมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาและติดตามประเมินผลตามแนวทางการมีส่วนร่วมหลังจากได้นำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- จารุพงศ์ พลเดช. การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการให้อำนาจปฏิบัติ. วารสารการพัฒนาชุมชน. 42,4 (2546) : 13-18.
- ธาดาศักดิ์ วชิราปรีชาพงษ์. การเลือกและการจัดหาทรัพยากรห้องสมุด. กรุงเทพฯ : บุรพาสาสน์, 2540.
- นฤมล ปราชญ์โยธิน. การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ : ฐานคิดจากประสบการณ์. วารสารห้องสมุด. 49 ,1 (มกราคม-มีนาคม 2548) : 34-44.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์, 2545.
- ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ. หน้า 140-141. นนทบุรี : สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549.
- ไพบูลย์ ตรีน้อยวา. งานเทคนิคของห้องสมุด (Technical services of library). สงขลา : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา, 2542.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า. ชลบุรี : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- แววตา เตชาทวิวรรณ. การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (Information Resources Development) ใน เอกสารประกอบการสอน บส211 ชุดที่ 3. [ออนไลน์]. 2550 แหล่งที่มา : <http://hu.swu.ac.th/wawta/lis211/txtch2.pdf>. (23 สิงหาคม 2545).
- ศิริพร ศรีเสลียง. ห้องสมุดมหาวิทยาลัย (University Livary). เพชรบุรี : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, 2542.
- ศิริพร สุวรรณะ. การจัดการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐขนาดกลาง. วารสารห้องสมุด. 49,1 (มกราคม-มีนาคม 2548) : 27-33.
- สมจิตร รัตนสวนจิก. การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- สมยศ นาวิการ. การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ 1991, 2545.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูรสภา, 2544.
- Cohen, John M. and Noman, T. Uphoff. **Rural Development Participatiom : Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation.** New York : The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, 1997.
- Ervin, William. **Participation Management : Concept Theory and Implementation.** Atlanta : Georgia State University, 1976.
- Evans, G.E. **Developing Library and Information Center Collections.** 4th ed. Englewood, Colorado : Libraries Unlimited, 2000.
- Whang, In- Loung. **Management of rural change in Korea : The Saemaul-Undong.** Seoul : Seoul National University, 1981.
- Prytherch, Ray. **Harrod's librarians glossary.** 8th ed. Aldershot : Gower, 1995.
- Taylor, J. Edward. Differential migration, networks, information and risk, in Oded Stark (ed). **Research in Human Capital and Development.** 4 (1986) : 147-171.

คำแนะนำ...ในการจัดเตรียมต้นฉบับวารสารรังสิตสารสนเทศ

วารสารรังสิตสารสนเทศ ขอเชิญผู้สนใจส่งบทความวิชาการ บทความวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องตีพิมพ์และเผยแพร่ในวารสารรังสิตสารสนเทศ เพื่อให้วารสารได้มาตรฐาน ผู้ประสงค์จะส่งต้นฉบับจะตีพิมพ์ ควรจัดเตรียมต้นฉบับตามคำแนะนำ

ประเภทของบทความ

1. **บทความวิชาการ** เป็นบทความวิชาการทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. **รายงานการวิจัย** เป็นรายงานผลการศึกษาวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง
3. **บทความพิเศษ** เป็นบทความที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ทศนคติ บทวิจารณ์ หรือบทสัมภาษณ์ ทางด้าน บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง

เงื่อนไขในการพิมพ์

1. บทความหรือรายงานการวิจัยที่ส่งต้องไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นมาก่อน หรือไม่อยู่ในระหว่างที่ส่งไปพิมพ์ ในวารสารอื่น
2. กองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกและตอบรับการตีพิมพ์สำหรับบทความ หรือรายงานการวิจัยที่ส่ง และความรับผิดชอบใดๆ เกี่ยวกับเนื้อหาและความคิดเห็นในบทความหรือรายงานการวิจัยเป็นของผู้เขียนเท่านั้น
3. ต้นฉบับที่จัดส่งจะได้รับการตรวจทานโดยผู้ทรงคุณวุฒิในด้านนั้นๆ (Peer Review) ก่อนที่จะตีพิมพ์

รูปแบบของการเขียนและการเตรียมต้นฉบับ

1. บทความ

ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง และชื่อผู้เขียนอยู่ใต้ชื่อเรื่องเยื้องไปทางขวามือ ส่วนสถาบันหรือสถานที่ทำงาน ของผู้เขียน พิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถในหน้าแรก ต้องพิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word ส่งพร้อม Diskette

2. รายงานการวิจัย

รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยเหมือนกับการเขียนบทความ โดยมีการเรียงลำดับเรื่อง ดังนี้

- 2.1 บทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
- 2.2 คำสำคัญ หรือคำหลัก ระบุคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา
- 2.3 ความเป็นมาหรือความสำคัญของปัญหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2.4 สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)
- 2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)
- 2.6 วิธีดำเนินการวิจัยในเรื่องเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.7 สรุปผลการวิจัย และการวิเคราะห์ผลการวิจัย
- 2.8 การอภิปรายผลการวิจัย

- 2.9 ข้อเสนอแนะ
2.10 เอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. การอ้างอิงเอกสารในเรื่อง

ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งสำหรับภาษาไทย หรือนามสกุลสำหรับภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ของเอกสาร : เลขหน้าหนังสือที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหา โดยมีวงเล็บแทรกอยู่กับเนื้อหา ใส่ไว้ท้ายข้อความนั้น

ตัวอย่าง

(กิตติ ภัคดีวัฒนกุล, 2545 :79)

(Ziemer, Peterson and Borth, 2003 : 117)

2. การอ้างอิงท้ายบทความหรือรายงานการวิจัย

ให้เรียงลำดับเอกสารภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้

2.1 หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

กิตติ ภัคดีวัฒนกุล และจำลอง ครุอุตสาหะ. คัมภีร์ระบบฐานข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2545.

Ziemer, Rodger E., Peterson, Roger L. and Borth, David. **Spectrum communications.**

4th ed. New York : Prentice-Hall, 2003.

2.2 วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. ชื่อบทความ, ชื่อวารสาร. ปีที่, ฉบับที่ (เดือน ปี) : เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วิรินทร์ เมฆประดิษฐ์สิน. “ถอดรหัส CPU สายพันธุ์ใหม่,” ไมโครคอมพิวเตอร์. 23, 234 (มกราคม 2548) : 72-81.

Savolainen, Reijo. “Time as a context of information seeking,” **Library & Information Science Research**. 28, 1 (Spring 2006) : 110-127.

2.3 หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ชื่อบทความ/ข่าว, ชื่อหนังสือพิมพ์. (วัน เดือน ปี) : เลขหน้า.

ตัวอย่าง

คึกฤทธิ์ ปราโมช. “ชอยสวนพลู” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. (19 สิงหาคม 2538) : 12-13.

“Bright future seen for computer industry,” **Bangkok Post**. (25 June 2001) : 5.

2.4 หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่ง. ชื่อหนังสือ. แปลโดย. ครั้งที่พิมพ์. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์.
ตัวอย่าง

แกลล่า, เพรสเตอร์. อินเทอร์เน็ตทำงานอย่างไร. แปลโดย ภาสกร ไหลสกุล. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : โปรวิชั่น, 2545.

2.5 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับปริญญา สาขาวิชา คณะ มหาวิทยาลัย, ปีที่พิมพ์.
ตัวอย่าง

วีระ อำนวยพร. อิทธิพลของเก้าเกลบที่มีต่อคุณสมบัติทางกลของอิฐ. วิทยานิพนธ์
วิศวกรรม ศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต, 2545.

2.6 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. [ประเภทของสื่อ]. ปีที่พิมพ์. Availabel_หรือแหล่งที่มา : ชื่อแหล่งที่มา.
(วัน เดือน ปี ที่สืบค้น)

ตัวอย่าง

อเนก มากอนันต์. เมื่อพม้าย้ายเมืองสะเดาเคราะห์. [ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา :
[http://www2.manager.co.th/Mwebboard/list Comment.aspx?QNumber=189053&](http://www2.manager.co.th/Mwebboard/list%20Comment.aspx?QNumber=189053&Mbrowse=13)
Mbrowse=13. (17 มิถุนายน 2549)

2.7 วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร. [ประเภทของสื่อ]. ปีที่, ฉบับที่ (เดือน ปี) : เลขหน้า. Availabel
หรือ แหล่งที่มา : ชื่อแหล่งที่มา. (วัน เดือน ปี ที่สืบค้น)

ตัวอย่าง

Rosziowski, Michael Jr. Baky, John S. and Jones, David B. Soe which score on the LibQual+TM
tell me if library users are satisfied? **Library & Information Science Research**. [serial
online]. 27, 4 (Autumn 2005) : 424-439. Availabel :
<http://www.sciencedirect.com/science>. (1 August 2006)

ปรัชญา

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นแหล่งทรัพยากรเรียนรู้เพื่อไปสู่ความเป็นเลิศ

ปณิธาน

สำนักหอสมุด มุ่งมั่นให้บริการทางวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพ ประสิทธิภาพ
ทางการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย ด้วยความสะดวกรวดเร็วและ จิตสำนึกที่ดี

พันธกิจ

สำนักหอสมุด มีพันธกิจในการสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย การทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยรังสิต โดยมุ่งเน้นการแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ
บริการที่หลากหลาย สนองตอบความต้องการของผู้ใช้ พร้อมส่งเสริมให้มีการนำ
เทคโนโลยีทันสมัยมาเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ

ท่านสามารถอ่านบทความวารสารรังสิตสนเทศ

ได้ที่เว็บไซต์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต <http://library.rsu.ac.th>

